

KÄSITYÖN LUKIODIPLOMISTA VESTONOMIKOULUKSEEN

Päivi Niemelä

Opinnäytetyö

Tammikuu 2006

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Kulttuuriala / Vaatetus

Tekijä(t) NIEMELÄ, Päivi	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 48	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi KÄSITYÖN LUKIODIPLOMISTA VESTONOMIKOULUTUKSEEN		
Koulutusohjelma Vaatetusalan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) RAJAKANGAS, Leena		
Toimeksiantaja(t) Tiivistelmä		
<p>Tavoitteena oli pohtia, miten käsityön lukiodiplomin suorittaminen on vaikuttanut opiskelun sujuvuuteen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa vaatetuksen vestonomikoulutuksessa. Työssä pohdittiin lukiodiplomin portfolion suorittamisen hyötyä ammattikorkeakoulun projektimuotoiseen opiskeluun.</p> <p>Tietopohjaksi kartoitettiin lukion käsityödiplomin sisältöä sekä projektiopiskelua ammattikorkeakoulussa. Tutkimustehtävänä oli selvittää ja pohtia tietopohjaksi kerätyn materiaalin ja oppilaiden haastattelun pohjalta, miten oppilaiden aikaisemmat käsityöopinnot lukiossa ja käsityön lukiodiplomin suorittaminen ovat auttaneet oppilaita mieltämään projektiluonteisen opiskelun ammattikorkeakoulussa vestonomikoulutuksessa. Työssä pohdittiin käsityön lukiodiplomin suorittamisen antamia eväitä opiskeluun ammattikorkeakoulussa ja parannusehdotuksia haastattelu materiaalin perusteella.</p> <p>Tutkimusotteena käytettiin kvalitatiivista tutkimusta ja aineistonkeruumenetelmänä oli haastattelu. Haastattelu suoritettiin teemahaastatteluna. Työhön haastateltiin vestonomi opiskelijoita, jotka olivat suorittaneet käsityön lukiodiplomin. Haastattelussa kysyttiin, miten he olivat kokeneet diplomin suorittamisen, ja ovatko he kokeneet saaneensa diplomin suorittamisesta ja siihen liittyvän portfolion tekemisestä hyötyä vestonomikoulutuksen projektiluonteiseen opiskeluun. Haastattelun ja tietopohjaksi kerätyn aineiston perusteella pohdittiin yhteneväisyyttä lukiodiplomin haasteisiin ja ammattikorkeakoulun vestonomiopintoihin.</p> <p>Haastattelussa oppilaat olivat sitä mieltä, että käsityön lukiodiplomin suorittamisesta oli heille hyötyä vestonomiopinnoissa. Työn tulosten perusteella voidaan todeta, että käsityön lukiodiplomin suorittaminen ja portfolion tekeminen antavat oppilaalle valmiuksia projektimuotoiseen opiskeluun. Parannettavaa oli tiedotuksessa, oppilaat eivät mielestään saaneet tarpeeksi tietoa diplomin suorittamisesta jatko-opintojen kannalta.</p>		
Avainsanat (asiasanat) käsityön lukiodiplomi, ammattikorkeakoulu, vestonomi, projektiopinnot		
Muut tiedot		

Author(s) NIEMELÄ, Päivi	Type of Publication Bachelor´s Thesis	
	Pages 48	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title FROM HIGH SCHOOL DIPLOMA TO FASHION AND CLOTHING STUDIES		
Degree Programme in Fashion and Clothing		
Tutor(s) RAJAKANGAS, Leena		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>The objective of this thesis was to study what effect handicraft high school diploma has on VESTONOMI (Fashion and Clothing) studies at Jyväskylä Polytechnic. This study concentrates on the benefits the high school diploma portfolio studies have on project based studies in the higher level studies.</p> <p>The content of high school handicraft diploma and project based studies at polytechnic was studied. This thesis concentrated on the benefits received from high school diploma regarding polytechnic studies and on proposals of improvement basis of research material.</p> <p>The empirical part of this study is based on qualitative analysis of customised interviews. Interviews were carried out as theme interviews. The questionnaire has specifically been targeted to Fashion and Clothing studies students who have acquired high school handicraft diploma. During the interview it was asked how the students felt the handicraft high school diploma affected their project natured Fashion and Clothing studies. Based of theoretical information and answers received from the interviews it was considered the congruent between challenges of high school diploma and Fashion and Clothing studies in polytechnic.</p> <p>Based on interviews the students felt that high school handicraft diploma benefited them on their Fashion and Clothing studies. The interviewed students felt that portfolio creation as part of diploma has given them better base for project based studies.</p> <p>Based on this research it can be stated that it was beneficial to have a handicraft high school diploma for the studies based to project oriented studying. Need for remediation was in information flow from high school regarding the benefits of the diploma for their further studies. During interviews it was also revealed that different high schools had different methods in organizing their handicraft studies.</p>		
<p>Keywords</p> <p>Handicraft diploma of high school, polytechnic, VESTONOMI (Fashion and Clothing student), project base studies</p>		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	3
1.1 Tutkimusongelma.....	4
1.2 Tutkimusmenetelmä.....	5
1.3 Tutkimusaineisto.....	7
1.4 Tutkimuksen kulku.....	8
1.5 Määritelmät.....	9
1.6 Oma kokemuspohja.....	10
2 LUKION TIETOPOHJA.....	11
2.1 Käsiyökasvatus.....	11
2.2 Lukion käsiyöopetuksen tavoitteet ja diplomin suorittaminen.....	12
2.3 Lukiot joissa voi käsiyön lukiodiplomin suorittaa.....	16
2.4 Lukiodiplomeja koskeva opetushallituksen selvitys.....	17
3 AMMATTIKORKEAKOULUN TIETOPOHJA.....	19
3.1 Jatkuvasti kehittyvä ammattikorkeakoulu.....	19
3.2 Projektityöskentely.....	21
3.3 Vestonomitutkinnon rakenne.....	23
3.4 Ammattikorkeakouluetiikka.....	25
3.5 Aluepolitiikka opintojen rakenteessa.....	26
4 TUTKIMUSAINIESTON KÄSITTELY.....	27
4.1 Aineiston keruu.....	27
4.2 Aineiston analyysi.....	28
5 TUTKIMUSTULOKSET.....	38
5.1 Portfolio ja projektiopiskelu.....	38
5.2 Lukiodiplomin tutkimukset.....	39
5.3 Lukiodiplomi ja opiskelu ammattikorkeakoulussa.....	41
6 POHDINTAA.....	42

LÄHTEET.....	45
LIITTEET.....	47
Liite 1. Haastatteluteemat.....	47
Liite 2. Saatekirje opiskelijoille.....	48

1 JOHDANTO

Tämän työn tarkoituksena on selvittää, miten oppilaiden aikaisemmat käsityöopinnot lukiossa ja käsityön lukiodiplomin suorittaminen ovat vaikuttaneet Jyväskylän ammattikorkeakoulun vestonomiopiskelijoiden projektimuotoisten opintojen suorittamiseen ja sujuvuuteen.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun vaatetusalan koulutusohjelmassa opinnot ovat suureksi osaksi itseohjautuvaa projektiopiskelua, jonka avulla opiskelija voi perehtyä vaatetusalan eri osa-alueille. Haastattelemalla neljää lukiodiplomin suorittanutta vestonomiopiskelijää saadaan tietoa, jonka perusteella voidaan pohtia, onko lukiodiplomin suorittaminen antanut eväitä projektiluonteeseen opiskeluun Jyväskylän ammattikorkeakoulun vestonomikoulutuksessa.

Oppilailla on varsin erilaiset lähtötasot aloittaessaan vaatetusalan opinnot. Vestonomikoulutuksessa on otettu tämä huomioon järjestämällä lukion suorittaneille ja vaatetusalan ammatillisen koulutuksen käyneille vaihtoehtoiset perusopinnot. Vaihtoehtoiset perusopinnot valitaan pohjakoulutuksen perusteella ja näiden opintojen tarkoituksena on tasata osaamisen erot, eri pohjakoulutuksen saaneiden oppilaiden välillä.

Käsityön opetus lukioissa on viime vuosina lisääntynyt ja niin myös käsityön lukiodiplomin suorittaneiden oppilaiden lukumäärä. Käsityön lukiodiplomin suorittaminen on projektiluonteinen tehtävä ja siinä punnitaan oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja, niin kädentaitojen osa-alueella kuin itsenäisen tiedonhankinnan taidoissa. Itse olen toiminut kansalaisopiston tuntiopettajana käsityön lukiodiplomin parissa ja haluan selvittää lukion käsityökurssien ja diplomikurssin merkityksen vaatetusalan jatko-opinnoissa, jotta voisin kehittyä kurssin pitäjänä ja kehittää kurssien sisältöä.

Työssä käsitellään tietopohjaa käsityön lukiodiplomista ja opiskelun luonteesta ammattikorkeakoulussa. Tutkimusaineistona ovat ne oppilaat, jotka ovat suorittaneet lukion käsityödiplomin. Tutkimusmenetelmänä on haastattelu, jossa kysytään oppilaiden omia kokemuksia käsityön lukiodiplomin suorittamisesta

ja mitä hyötyä se on tuonut heille nykyisissä vaatetusalan opinnoissaan. Käsityön lukiodiplomi on suhteellinen uusi asia lukioissa. Käsityö ei kuulu lukion perusopetukseen vaan se on valinnainen aine. Kaikissa lukioissa ei ole mahdollista opiskella käsitöitä.

1.1 Tutkimusongelma

Opiskelu ammattikorkeakoulussa on suureksi osaksi projektiluonteista ja se on uusi opiskelumuoto monelle opiskelijalle. Opiskelijoilla ei välttämättä ole tietoa etukäteen opiskelun luonteesta ja projektiopiskelusta. Projektiluonteinen opiskelu on lisääntynyt ja se tulee esille myös käsityön lukiodiplomin suorittamisessa. Projektiopiskelu on itsenäisyyttä ja itsenäistä työskentelyä vaativa kokonaisuus.

Opetushallitus on määritellyt yleiset ohjeet käsityön lukiodiplomin suorittamiselle. Opetushallituksen yleisissä suoritusohjeissa, lukuvuonna 2005–2006, sanotaan, että jokainen lukio voi järjestää opetuksen haluamallaan tavalla ja käsityön opetuksen järjestämisessä voidaan käyttää myös muita yhteistyökumppaneita. Lukiolain mukaan voidaan käsityön lukiokurssiksi hyväksyä myös muualla suoritettuja käsityökurssseja. Kurssien sisältö ja tavoitteet ovat oltava lukion opetussuunnitelman mukaisia ja noudatettava yleisiä opetuksen tavoitteita. Ohjeiden noudattaminen on lukion omalla vastuulla. Itse käsityön kurssit noudattavat lukion yleistä opetussuunnitelmaa. (Opetushallitus 2005. Lukiodiplomin yleiset suoritusohjeet.)

Käsityön lukiodiplomin suorittaminen edellyttää, että oppilas on osallistunut vähintään kahdelle eri käsityökurssille lukiossa. Oppilas voi myös hakea korvaavuutta suorittamistaan muiden oppilaitosten käsityöopinnoista. Käsityön kurssit ja diplomikurssi käyvät lukion kursseina. (Opetushallitus 2005. Lukiodiplomi. Käsityö.)

Tutkimusongelmat ovat seuraavanlaisia: 1) Onko käsityön lukiodiplomin suorittamisesta ollut hyötyä projektimuotoisessa opiskelussa? 2) Onko käsityön

lukiodiplomin suorittamisesta ollut hyötyä vestonomikoulutuksessa? 3) Ovatko eri lukiodiplomien oppilaat eriarvoisessa asemassa? 4) Miten oppilaat ovat saaneet tietoa diplomaan tehdessään sen antamasta hyödystä jatko-opintoja ajatellen?

Tässä työssä tutkitaan käsityön lukiodiplomia ja ammattikorkeakoulun projektiluonteista opiskelua ja pohditaan muun muassa sitä valmistaako lukiodiplomin suorittaminen opiskelijaa vaatetusalan jatko-opintoihin ammattikorkeakoulussa. Lisäksi pohditaan minkälaisia kehitysideoita löytyy diplomien tarkastelulla ja haastatteluiden perusteella. Tässä työssä pohditaan myös opetushallituksen vuonna 2003 lukiodiplomeista tekemän selvityksen tuloksia. (Opetushallitus 2003. Lukiodiplomeista koskeva opetushallituksen selvitys.) Selvityksen tuloksista pohditaan sitä, mitä epäkohtia ja parannusehdotuksia selvityksestä löytyy käsityön lukiodiplomin suorittamisella ja järjestämiselle ja tuleeko vestonomiopiskelijoiden haastattelusta esille samoja asioita.

1.2 Tutkimusmenetelmä

Lukiodiplomiin ja vestonomikoulutukseen vaikuttavat monet eri tekijät, kuten esimerkiksi koulutuspolitiikka ja opetussuunnitelmat, oppisisällöt, yksittäiset koulut ja niiden sijainti. Tärkeänä osana työtä ovat oppilaiden omat kokemukset käsityön lukiodiplomin suorittamisesta ja omasta oppimisesta. Nämä eri tekijät vaikuttavat aiheen moninaiseen tutkiskeluun ja luonteva valinta tutkimusmenetelmäksi on laadullinen tutkimus ja tutkimusaineistoksi valittiin oppilaiden haastattelu.

Laadullisessa tutkimuksessa on luonteenomaista tutkittavan asian tarkastelu useasta eri näkökulmasta ja toisaalta aineiston tarkastelu kokonaisuutena. Kvalitatiiviselle aineistolle on ominaista että se on monitasoista. Aineistosta ei suoraan etsitä tarkkoja muuttujia, vaan aineiston perusteella voidaan analysoida tutkittavaa asiaa moneltakin eri kantilta. (Alasuutari 1999, 83–84.) Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen määrittelemisessä käytetään usein vertaamista kvantitatiiviseen tutkimukseen, mutta ne eivät kuitenkaan ole täysin vastakohtia toisilleen. On helpompi esittää laadulliselle tutkimukselle tiet-

tyjä tunnusmerkkejä, joita on muun muassa: "Aineistonkeruumenetelmä, tutkittavien näkökulma, harkinnanvarainen tai teoreettinen otanta, aineiston laadullis-induktiivinen analyysi, hypoteesittomuus, tutkimuksen tyyli ja tulosten esitystapa, tutkijan asema ja narratiivisuus" (Eskola & Suoranta 1998, 15).

Tiedonhankintamenetelmien valinnassa tulee ottaa huomioon, millaista tietoa etsitään ja mistä se saadaan (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002, 172). Valinnassa tulee ottaa huomioon myös aika ja tutkimuksen luonne, mikä on paras tapa saada haluttua tietoa. Tässä työssä tutkimusmenetelmäksi valitulla haastattelulla saadaan parhaiten tutkittavasta asiasta tietoa, kun tutkitaan oppilaiden omia kokemuksia käsityön lukiodiplomin suorittamisesta.

Haastattelun kulkua voidaan ohjata tiettyyn suuntaan, tai motivoida haastateltavaa tilanteeseen mukaan. Haastattelua käytetään, kun halutaan saada tietoa ihmisestä itsestään tai hänen omista kokemuksista tai tuntemuksistaan. Haastattelussa ollaan suorassa vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa. Etuina tässä ovat joustavuus aineiston keräämisessä. Haastattelu voidaan nähdä keskusteluna, jossa haastattelijan osuus on merkittävä. Haastattelijalla johtaa tilannetta ja ohjaa sitä oikeaan suuntaan, jotta saadaan oikeaa tietoa. (Eskola & Suoranta 1998, 86.)

Oppilaiden haastattelu menetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Teemahaastattelussa ovat aihepiirit tiedossa ja haastattelijalla on ne etukäteen määritellyt. Kysymyksillä ei välttämättä tarvitse olla tarkkaa muotoa tai niille ei ole määritelty järjestystä. Haastattelijan tehtävä on pitää huolta, että kaikki aihepiirit käydään läpi. Teemahaastattelussa tutkija voi tehdä lisäkysymyksiä tai tarvittavia tarkennuksia haastateltavan vastauksista. (Eskola & Suoranta 1998, 87.)

Haastattelun vuorovaikutukselle on tyypillistä, että se on ennalta suunniteltu ja tutkijan alulle panemaa ja ohjaavaa toimintaa. Haastattelijalla on pidettävä yllä haastattelun kulkua ja motivoitava haastateltavaa. Haastateltava ei saa tuntea oloansa epämiellyttäväksi tai uhatuksi. Itse haastattelutilanne on luotava

rauhalliseksi ja luotettavaksi. Haastattelijan tehtävä on huolehtia näistä asioista ja olla oman asiansa asiantuntija, tietää mitä kysyy ja miksi. (Eskola & Suoranta 1998, 86–87.)

1.3 Tutkimusaineisto

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2002) kirjoittavat aineiston hankinnan suunnittelun tärkeydestä. Aineiston keruusta on päätettävä kerätäänkö se itse, vai käytetäänkö valmiita aineistoja. Suunnittelussa on päätettävä, mikä tai ketkä ovat tutkimuksen kohteena ja miten asiaa tai heitä tutkitaan. Aineiston keräämistä varten valitaan metodi, jolla aineisto kerätään. Valittua metodologiaa on osattava käyttää ja tulkita, ja siihen on hankittava tarpeellinen tietotaito. Aineiston suunnittelussa päätetään miten tutkittavat valitaan ja kuinka monta heitä on, valinta on perusteltava. On muistettava pyytää tutkittavilta suostumus tutkimukseen. Tutkimuksessa tarvittava materiaali tai laitteet on hankittava ja mietittävä etukäteen. Ajankäytön hallinta on myös tärkeä asia suunnittelussa. (Mts. 164–166).

Aineiston koko ja edustavuus

Aineiston koon valinnan määrittelylle ei ole tarkkoja määrällisiä rajoja, vaan on mietittävä mitä tutkitaan ja missä aikataulussa. Laadullisessa tutkimuksessa aineistona voi olla yhdenkin ihmisen haastattelu tai yksi tapaus. Aineisto voi myös käsittää muutaman henkilön haastattelun samasta aiheesta. Aineiston kokoa ei voida määritellä tarkasti, koska laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkoituksena etsiä tilastollisia säännönmukaisuuksia. Laadullisessa tutkimuksessa on tavoitteena ymmärtää ja tutkia tutkittavana olevaa asiaa tai kohdetta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002, 168.)

Tässä työssä haastatellaan neljää opiskelijaa, ja heidän esille tuomat kokemukset lukiodiplomista voivat vaikuttaa työn tutkimusongelman tai tutkimussuunnitelman uudelleen tarkasteluun. Saatavan aineiston luonne määrää myös tutkimuksen kulkua. Aineiston koko on suhteellisen pieni ja tutkimuksen luonne on tapauskohtainen tutkimus. Aineiston tehtävänä tässä tutkimuksessa

on toimia apuna pohdittaessa sitä, antaako projektiluonteinen käsityön lukiodiplomin suorittaminen eväitä jatko-opintoihin ammattikorkeakoulussa. Aineistosta on tarkoitus etsiä vastauksia opiskelijoiden omista kokemuksista näihin kysymyksiin. Aineistoa tulkitaan siten, että aineistoa käytetään apuvälineenä ja lähtökohtana tulkinnoille. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelmaa tai tutkimusongelmaa voidaan joutua tarkastelemaan uudestaan tutkimusprosessin aikana, koska aihe voi muuttua ja elää tutkimuksen mukana. (Eskola & Suoranta 1998, 15–16.)

Aineiston määrä ei ole laadullisen tutkimuksen kriteeri vaan laatu. Pientäkin aineistoa analysoidaan mahdollisimman tarkasti. Harkinnanvaraisuus otannan koossa tai määrässä tarkoittaa sitä, että tutkijan on osattava asettaa teoreettiset perusteet aineiston hankinnalle ja miettiä, mitä tietoa on hakemassa, tällöin voi tarkentaa aineiston hakua tai määrää. (Emt. 18.)

1.4 Tutkimuksen kulku

Työhön on koottu tietopohjaa lukioista, lukiodiplomista ja ammattikorkeakouluopinnoista. Yhteinen lanka näille kolmelle on projektimuotoinen opiskelu. Tätä lankaa lähdetään keräämään analysoimalla tietopohjaa ja haastatteleamalla niitä vestonomiopiskelijoita, jotka ovat lukiossa suorittaneet lukion käsityödiplomin. Oppilaille tehdään teemahaastattelu, jossa on määritelty teemat etukäteen ja jotka käydään kaikkien kanssa läpi. (Haastatteluteemat liite 1.) Lisäkysymyksiä tehdään sen mukaan, mitä kokemuksia haastateltava kertoo.

Haastattelun avulla etsitään pohjaa olettamukselle, että käsityön lukiodiplomin suorittamisesta olisi hyötyä vestonomikoulutuksessa, koska oppilaat ovat lukiossa käsityön lukiodiplomin suorittamisen myötä tutustuneet portfolion tekemisellä itsenäiseen työskentelyyn ja projektimuotoiseen opiskeluun. Opiskelijoiden olisi näin helpompi sisäistää ammattikorkeakoulussa projektimuotoinen opiskelu.

Käsityön lukiodiplomin suorittamiseen annetut ohjeistukset ovat hyvin laajoja, diplomin suorittamiseen on vaikuttanut hyvin paljon järjestävän opettajan persoonallisuus, ammattitaito ja oma mielenkiinto asiaa kohtaan. Työssä pohditaan sitä, miten edellä mainitut asiat vaikuttavat diplomin suorittamiseen. Haastattelun perusteella odotetaan löytyvän parannusehdotuksia, ja että lukion käsityödiplomin suorittamisesta olisi konkreettista hyötyä oppilaalle.

1.5 Määritelmät

Lukiodiplomi

Lukiodiplomi voidaan suorittaa taito- ja taideaineissa lukiossa ja se lukion yleissivistävän koulutustehtävän mukaista toimintaa. Lukio voi itsenäisesti järjestää ja päättää kurssien järjestämisestä ja se on vapaaehtoista lukioille, kuin osallistuminen opiskelijalle. Opetushallitus antaa valtakunnalliset ohjeet, ja niiden noudattaminen on lukioiden vastuulla. (Opetushallitus 2003. Lukiodiplomin yleiset suoritusohjeet.)

Ammattikorkeakoulu

”Ammattikorkeakouluissa suoritetaan ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja niiden kehittämiseen valmentava korkeakoulututkinto.” Ammattikorkeakoulut ovat jatkuvassa yhteistyössä työelämän kanssa ja opinnoissa korostuu työ- ja elinkeinoelämän vaatimukset. (Opetushallitus. Ammattikorkeakouluopinnot 2003–2005, 15.)

Vestonomi

Vestonomitutkinto on vaatetusalan ammattikorkeakoulututkinto. Koulutuksen tavoitteena on antaa valmiudet toimia vaatetusalan erilaisissa ammateissa. Opintojen sisältö muodostuu muun muassa vaatetuksen ammattitaidosta, kuten suunnittelusta, kaavoituksesta ja valmistuksesta ja tietotekniikasta, tuotannosta, kulttuurista sekä markkinoinnista. (Opetushallitus. Ammattikorkeakouluopinnot 2003–2005, 26.)

1.6 Oma kokemuspohja

Opinnäytetyötä tehdessäni olen pohtinut toimenkuvaani käsityön lukiodiplomin parissa. Toimin kansalaisopistossa tuntiopettajana ja lukio on tehnyt kansalaisopiston kanssa yhteistyötä. Lukion käsityökurseja järjestettäessä tuli esille lukiodiplomin ohjeistuksen suurpiirteisyys ja laajuus. Tavoitteet ja arviointikriteerit olivat laajoja ja vaativia. Käsityön lukiokurssi on kestoaltaan 38 tuntia ja siihen on mahdoton sisällyttää niin paljon aineistoa, mitä ohjeistukset pitivät sisällään.

Valmiita kurssimateriaaleja ei ollut. Opettajan oma aktiivisuus ja mielenkiinto vaikuttavat lukion käsityökurssien sisältöön ja vaativuuteen. Käsityökurssit järjestettiin koulupäivien jälkeen, raskaan koulupäivän jälkeen oli oppilaiden motivoiminen tärkeää. Kurssien sisältöä tuli muuttaa joustavammaksi ja yrittää niistä tehdä mielekästä vastapainoa muulle opiskelulle. Oppilaat, jotka osallistuivat kurseille, olivat erittäin kiinnostuneista käsitöistä ja valmiita oppimaan uusia asioita.

Oppilaiden motivoimisessa oli tärkeää painottaa enemmän oppilaan omaa suunnitelmallisuutta ja ideointia käsityöllisen tuotteen valmistamisessa. Tietoisesti pyrittiin pois siitä, ettei töitä tehdä valmiin mallin mukaan, vaan oma ideointi ja kehittäminen olivat tärkeitä. Käsityön opettamisessa voi olla hankala tuoda esille uutta käsityötekniikkaa tai ideaa, ellei ole näyttää valmista tuotetta. Näkemisen kautta hahmottaminen on helpompaa ja innostavampaa, mutta valmiiden mallien esittämisessä voi käydä niin, että oppilas kopioi tuotteen ja oma ideointi ja suunnitelma unohtuvat. Oppilaiden motivoiminen ja omaan suunnitteluun innostaminen ovat tärkeitä asioita lukiodiplomin tekemisessä.

Portfolion tekeminen oli oppilaille uutta ja sitä harjoiteltiin tekemällä pieni-muotoinen portfolio peruskurssien aikana kurssien materiaalista, päiväkirja tai näytekansio. Portfolion tekeminen ja sen ohjaaminen oli hankalinta. Suurimmaksi kysymykseksi nousi se, minkälainen portfolion tulee olla. Oppilaat odottivat valmiita malleja erilaisista portfolioista. Toinen pohdittava asia oppilaille

oli, että mitä varten portfolio täytyy tehdä. Portfolion merkityksen käsittäminen oli oppilaille hankalaa.

Diplomin tekemisen myötä oppilaille selvisi portfolion merkitys. Portfolio oli oppilaan taidonnäyte omasta osaamisestaan ja oppimisestaan. Onnistumisia tuli esille oppilaiden itsearviointin osuudessa. Oppilaiden suurimpia oivalluksia olivat, että kädentaidot eivät tarkoita sitä, että osaa tuottaa tuotteen mahdollisimman tarkasti ohjeen tai mallin mukaan. Portfoliossa tulee esille omaa ideointia ja luovuutta käsittävä käsityöllinen prosessi. Portfolioissa näkyi myös epävarmuus, portfolion ulkonäköön oli käytetty enemmän aikaa kuin itse sisältöön.

2 LUKION TIETOPOHJA

2.1 Käsityökasvatus

Suomen peruskoulussa on käsityökasvatuksella vahvat perinteet. Uno Cygnaeus vaikutti omalla toiminnallaan käsityöopetuksen tuomiseen kouluun. Käsityöopetus kouluissa tapahtuu enimmäkseen konkreettisella työn tekemisellä. Työtä tehdessään ihminen oppii myös omasta itsestään, oman työskentelyn kehittämistä. Käsityön tekemiselle ja opettamiselle on keskeistä, että se vaikuttaa oppilaan psyykkisiin prosesseihin ja oppimisstrategioihin. (Suojanen 1992, 8.)

Suojanen (1992) jatkaa, että uudet oppimis- ja tietokäsitykset ovat luoneet koulutukselle haasteita. Hän näkee tärkeänä osana tässä kehityksessä opettajan ammattitaidon. Ammattitaitoinen opettaja pystyy yhdistämään teorian ja käytännön, pelkkä toiminnan opettaminen ei enää riitä. Koulun on tärkeää tarkastella omia työmenetelmiään. Päämääränä on, että oppilaat oppivat ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

Käsityöllisen tuotteen tai tuotoksen tuottamisen takana on aina prosessi, joka on saanut tuotoksen aikaan. Käsityöllinen prosessi on sidoksissa moniin tekijöihin; kulttuuriympäristöön, sosiaaliseen ympäristöön, luonnonympäristöön, taloudelliseen ympäristöön ja tuotannolliseen ympäristöön. Nämä alueet ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Tähän käsityöprosessiin vaikuttaa myös opiskelijan tiedot ja taidot, ja asenne. Kaikki nämä tekijät yhdessä ovat se prosessi, joka käsityöllisen tuotteen syntymisen takana on. (Mts. 21-24.)

Lukion käsityödiplomin ohjeistuksessa painotetaan oppilaan omaa käsityöprosessia ja sitä, että oppilas osaa ottaa vastuuta omasta työstään. Lukiodiplomin tekemisen luonne on itsenäistä työskentelyä. Opettajan rooli on tässä olla ohjaavana. (Opetushallitus 2005. Lukiodiplomi. Käsityö).

Lukiolaiselle projektityöskentely voi olla hankala asia hahmottaa, ja opettajan tehtävänä on avustaa oppilasta omassa käsityöprosessissaan. Oletetaan, että diplomin tekemisen tarkoituksena on, että oppilaalle on siitä hyötyä. Käsityön suunnittelu ja valmistusprosessi voitaisiin tuoda lukion käsityöopetuksessa esille, jotta myös oppilaan on helpompi hahmottaa omaa käsityöprosessiaan siten, että diplomin tekemisestä olisi jotain hyötyä oppilaalle ja diplomia tehdessään oppilas olisi tietoinen mitä hyötyä diplomin tekemisestä on.

2.2 Lukion käsityöopetuksen tavoitteet ja diplomin suorittaminen

Lukioissa käsityön opetus ei ole pakollista, se ei kuulu perusopetukseen. Käsityön opetuksen järjestäminen on vapaaehtoista ja lukiot voivat järjestää opetuksen itse tai käyttää yhteistyökumppaneita. Käsityön opetukselle ei lukion opetussuunnitelmalle ole asetettu omia vaatimuksia, vaan perusteina käytetään samoja tavoitteita kuin lukion yleiset opetuksen tavoitteet ovat.

Opetushallitus on antanut yleiset ohjeet lukiodiplomin suorittamiselle, ne annetaan lukuvuosittain ja nykyiset ohjeet ovat lukuvuodelle 2004-2005. Ohjeissa annetaan yleistä tietoa opettajille ja opiskelijoille diplomin suorittamisesta, tavoitteista, sisällöstä ja arvioinnista.

Käsityön opiskelu toteutuu lukiossa projektien muodossa tai teemoittain yhteistyössä muiden oppiaineiden tai koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Kokemuksellisen käsityön opiskelun tarkoituksena on syventää opiskelijan omaa ajattelua ja näin kehittää opiskelijan kykyä käyttää ja soveltaa opittuja tietoja ja taitoja myös muissa tilanteissa tai oppiaineissa. Tärkeänä pidetään opiskelijan omaa ideointia ja kehittelyä käsityöllisessä prosessissa. Samoin painotetaan tuotteen visuaalista ja teknisen suunnittelun taidon harjoittamista. Näihin sisältyen tärkeää on myös oppilaan itsenäinen tiedonhankinta ja tutkiminen, erilaiset tekniset kokeilut ongelmanratkaisuihin ja taitojen harjoittaminen. (Opetushallitus 2005. Lukiodiplomin yleiset ohjeet.)

Ennen diplomikurssille osallistumista tulee oppilaalla olla vähintään kaksi suoritettua lukion peruskäsityökurssia. Lukio voi itse suunnitella ja toteuttaa käsityökurssien aihekokonaisuudet. Näiden edeltävien kurssien tulee kuitenkin antaa opiskelijoille hyvät tiedot ja taidot käsityöalasta kokonaisvaltaisena alana. Tarkoituksena on antaa oppilaalle tiedot ja taidot itse diplomin suorittamiseen. Kurssilla tulee myös harjoitella raportointia ja itsearviointia. Kurssien sisältö ja työskentelytapojen tulee olla yhtenäisiä, ja antaa opiskelijalle valmiuksia omaan ideointiin, ongelmanratkaisuun ja tiedonhankintaan. Peruskurssilla tulee opetella myös integroinnin taitoja muiden oppiaineiden kanssa. (Opetushallitus 2005. Lukiodiplomi. Käsityö.)

Lukiodiplomi

Vuosittain opetushallitus antaa valtakunnallisesti aiheet diplomityöhön. Opiskelija valitsee itse yhden toteutettavan aiheen ja hän suunnittelee ja valmistaa aiheesta tuotteen ja analysoi ja arvioi työskentelyprojektiaan portfolioissa. Opettaja antaa kurssin alkaessa oppilaille yleiset ohjeistukset kurssin suorittamisesta ja työn arvioimisesta. Tarvittavat materiaalit ja välineet opiskelija valitsee ja hankkii itse, materiaalien soveltuvuus ja hankinta työhön on osa arviointia. Opettaja voi neuvoa hankintapaikoissa ja lähdemateriaalien etsimisessä. Itse kurssi järjestetään pääasiassa koulun tiloissa ja koulun koneita käyttäen. Oppilas voi suorittaa myös itsenäisesti työhön liittyviä rutiininomaisia

suorituksia ja itsenäistä työhön perehtymistä ja tiedonhankintaa. (Opetushallitus 2005. Lukiodiplomi. Käsiyö.)

Diplomityön arvioi kaksi opettajaa, joista toisen täytyy olla muodollisesti pätevä. Ensin kumpikin arvioi itsenäisesti oppilaiden työt ja lopullinen arviointi annetaan yhdessä. Toisen arvioijan tutustuminen oppilaiden työskentelyyn kurssin aikana on suotavaa, jotta hänelle tulee tutuksi oppilaan käsityöllisen projektin kulku kokonaisuudessaan. Lukiodiplomi todistuksessa ovat arvosanat suunnittelusta, valmistusprosessista, valmiista tuotteesta ja yleisarvosana. Suunnittelun ja valmistusprosessin osuudet arvosanasta ovat kumpikin 25 % ja valmiin tuotteen 50 %.

Opetushallituksen ohjeistuksessa on lueteltuna tavoitteet lukion käsityöopetukselle ja diplomien suorittamiselle. Tavoitteita opiskelijalle on muun muassa:

- käsityömateriaaleihin tutustuminen ja niiden käytön ja taloudellisuuden arvioiminen
- käsityön käsitteistöön perehtyminen ja oman aihealueensa käsityötekniikoihin ja työvälineiden käyttämiseen
- käyttää alan lähteitä, hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa ja pyrkii luomaan kansainvälisiä suhteita
- oppii käyttämään erilaisia visuaalisen ja teknisen suunnittelun työvälineitä
- tutustuu eri kulttuureihin
- osaa arvioida ja analysoida omaa toimintaansa ja sen tuloksia, perustella omia ratkaisujaan

(Emt.)

Portfolio

Diplomin suorittamiseen kuuluu myös kirjallinen osuus, portfolion tuottaminen. Portfoliosta tulee näkyä työn teema, työn suunnittelu ja näiden lopputulos. Portfolioon sisältyy myös tietoa idean kehittymisestä, tietoa työhön valituista materiaaleista ja tekniikkaratkaisuista. Tärkeää portfoliosta on näkyä myös ongelmien ratkaiseminen ja arvioiminen. Portfolion ja itse tuotteen tulee so-

veltua yhteen niin, että se itse tuotteen kanssa muodostavat kokonaisuuden. Portfolioon voi kirjoittaa myös tutkielman, jos aihe antaa siihen mahdollisuuden. Tutkielma voi olla esimerkiksi historiallinen katsaus aiheeseen tai käsityötekniikan selventämiseen. Tutkielman tulee myös kuulua yhteen työn kokonaisuuteen. (Opetushallitus 2005. Lukiodiplomi. Käsityö.)

Portfolissa tulee näkyä oppilaan koko käsityöllisen prosessin eri osa-alueet. Tärkeä osuus portfolioissa ja koko työssä on itsearviointin osuus, oppilaan tulee osata arvioida itseään käsityöntekijänä ja arvioida omaa prosessiaan. Portfolion ulkonäölle ei ole asetettu vaatimuksia, se voi olla monen muotoinen ja taiteellisesti toteutettu ja suunniteltu, itse työhön sopivaksi, kuitenkin se ei saa haitata portfolion käsittelyä ja luettavuutta. (Emt.)

Teoriaa portfolioista

Mikä on portfolio? Niikko (2000, 13–20) kirjoittaa, että perinteisesti portfolio ymmärretään erilaisten kirjoituksen kokoelmana. Portfolio kokoelmana käsittää erilaisista kirjoituksista, tutkielmista, aineistosta koostuvan kokoelman, jotka liittyvät portfolion aiheeseen. Portfolioon voidaan koota erilaista aineistoa ja tietoa aiheesta eri muodoissa. Aineistoa kerätään tietyn suunnitelman mukaan, esimerkiksi käsityödiplomissa valitun aiheen mukaan. Tässä muodossa portfolio on oppilaan osaamisen esittämisen kansio, tuotos. (Mts. 13–20.)

Portfolio välineenä, keinona ja menetelmänä on ymmärretty tekijänsä ammattitaidon ja osaamisen kehittäjänä. Tällöin portfolion avulla voidaan arkistoida tekijänsä ammattitaitoa. Portfolio on apukeino esimerkiksi silloin kun täytyy osoittaa omaa ammattitaitoaan esimerkein. Portfolioista voidaan nähdä myös henkilön ammatillinen kehitys. Portfolio on hyvä keino kehittää omaa oppimista ja ajattelua. (Emt. 13-20.)

Tuotoksena portfolioista näkee henkilön osaamisen ja ammattitaidon. Sitä on käytetty todistamaan omaa pätevyyttään ja osaamista esimerkiksi työpaikan hakemisessa tai kouluun pyrkimisessä. Prosessina portfolioista voidaan määrittää miten on tapahtunut oppimista tai kehittymistä. Portfolioissa tekijä voi

asettaa itselleen päämääriä tai tavoitteita, ja myös pohtia portfolion kautta niiden toteutumista tai onnistumista. (Emt. 13–20.)

Niikko (2000, 88) kirjoittaa Portfolion ulkoistamisesta eli lopullisesta muodosta, että tekijä määrittelee sen mitä hän portfoliolla haluaa osoittaa itselleen ja tai muille. Käsityön lukiodiplomin portfolion määrittelyssä sanotaan, että portfolio voi olla monen muotoinen ja sen tekemisessä voi käyttää eri teknikoita, hyödyntäen erilaisia tietoteknisiä mahdollisuuksia (Opetushallitus 2005. Lukiodiplomi. Käsityö).

2.3 Lukioiden joissa voi käsityön lukiodiplomin suorittaa

Opetushallitus on tehnyt tutkimuksen lukuvuosilta 2001–2003, jossa on karotoitettuna ne lukioidet, joissa on ollut mahdollista suorittaa käsityön lukiodiplomi. Suomenkielisiä lukioidet on yhteensä 50, ja mukana on yksi ruotsinkielinen lukio. Tutkimuksesta näkyy käsityön lukiodiplomin suorittaneiden oppilaiden lukumäärä lukuvuosittain ja tässä tutkimuksessa ovat mukana myös teknisten töiden diplomin suorittaneet oppilaat. Oppilaat ovat eriteltyinä sukupuolittain, tyttöjen ja poikien lukumääränä.

Tutkimuksesta nähdään, että tyttöjen määrä on poikiin verraten huomattavasti suurempi. Lukuvuosien 2001–2003 aikana käsityön lukiodiplomin on suorittanut 21 poikaa ja 143 tyttöä. Myös diplomin suorittamisen suosio on noussut, kun lukuvuonna 2001–2002 käsityön lukiodiplomin suorittaneita oli 44 oppilasta, oli määrä lukuvuotena 2002–2003 jo 63 oppilasta.

Käsityön lukiodiplomin on voinut suorittaa lukuvuosien 2001–2003 aikana 50 eri lukiossa. Kuitenkaan 22 lukiossa ei ole kukaan käsityödiplomia suorittanut, vaikka se on ollut mahdollista. Tästä taulukosta ei nähdä sitä, että onko kuitenkin noissa lukiossa järjestetty käsityöopetusta. Tutkimus kertoo vain diplomin suorittaneiden määrän. (Opetushallitus. Vuosina 2001-2003 suoritettut lukiodiplomit.)

Käsityön lukiodiplomi on vasta viidenneksi suosituin diplomi suorittaneiden oppilaiden lukumäärässä. Eniten lukioissa on suoritettu kuvataiteen ja liikunnan diplomeita. Seuraavina tulevat teatteri ja musiikki. Käsityön jälkeen tulevat vielä media, tanssi ja kotitalous. (Opetushallitus. Vuosina 2001-2003 suoritettut lukiodiplomit.)

2.4 Lukiodiplomeja koskeva opetushallituksen selvitys

Opetushallitus on teettänyt vuonna 2003 kyselyn lukioille lukiodiplomin suorittamisesta. Selityksessä tuodaan esille, kuinka monessa lukiossa voi eri oppiaineissa lukiodiplomeita suorittaa ja kuinka moni oppilas on diplomin kussakin aineessa suorittanut eri vuosina. Selvityksessä on myös tietoa diplomin suorittamisen arvioinnista ja kehittämisestä.

Kyselyyn vastasi yhteensä 383 lukioita, joista 79 ilmoitti, ettei lukiossa ole mahdollista suorittaa lukiodiplomeita ollenkaan. Suomessa on suomenkielisiä lukioita 442 ja ruotsinkielisiä 37. (Oppilaitostilastot 2003, Tilastokeskus: Koulutus 2003:5)

Lukiodiplomisuoritukset lukuvuosina 2000-2003

Opetushallituksen teettämässä kyselyssä kerrotaan, kuinka monessa lukiossa on diplomi suorituksia vuosina 2000–2003, ja lukioiden määrä missä suorittaminen on mahdollista. Suomenkielisistä lukioista kuvataiteen diplomin voi suorittaa 253:ssa lukiossa. Seuraavana tulee liikunnan diplomi, jonka voi suorittaa 189:ssä lukiossa. Sitten tulevat musiikki, 135:ssä lukiossa ja käsityö 61:ssä lukiossa. Seuraavina tulevat teatteri 60:ssä lukiossa, tanssi 30:ssä lukiossa ja kotitalous 18:ssä lukiossa. (Opetushallitus 2003. Lukiodiplomeita koskeva opetushallituksen selvitys.)

Suomenkielisissä lukioissa on lukuvuosien 2000–2003 aikana ollut eniten diplomien suorituksia kuvataiteessa, yhteensä 2802 oppilasta, joista tyttöjä on ollut 70 %. Seuraavina tulevat liikunta 798 suoritusta, joista tyttöjä 63 %, teatteri 548 suoritusta, joista tyttöjä 79 %, musiikki 237 suoritusta, joista tyttöjä

69 %, käsityö 183 suoritusta, joista tyttöjä 88 %, tanssi 85 suoritusta, joista tyttöjä 92 % ja kotitalous 10 suoritusta, joista tyttöjä 9 %. (Emt.)

Vertailemalla suorittaneiden lukumäärää ja lukioiden lukumäärää, missä diplomi voidaan suorittaa, voidaan todeta että, ylivoimaisesti suosituin on kuvataiteen lukiodiplomin suorittaminen. Lukiodiplomisuoritusten määrä on noussut myös lukuvuosittain joka aineessa paitsi teatterissa, eniten on noussut liikunnan lukiodiplomin suorittaneiden määrä. (Emt.)

Vastaajien kommentteja arvioinnista ja selkeydestä

Arvioinnin käyttökelpoisuus ja selkeys saivat kritiikkiä. Diplomin ohjeistusta toivottiin selkeämmäksi ja helpommin tajuttavaksi. Ohjeet todettiin olevan yleiset ja suuntaa antavat, jotka ovat vaikeuttaneet arviointia. Myös selkeät yksityiskohdat arvostelun järjestämisestä ja sen säännöistä puuttuvat. Samoin arvosanojen kriteerit ovat melko laajoja ja vaativia, jotka vaikeuttavat arvioijan työtä. Ne ovat hyvin yleisiä, näin ollen opettaja tulee helposti luoneeksi itse omat kriteerinsä, joka ei taas vastaa valtakunnallisia säädöksiä arvioinnista. Diplomitehtäviin toivottiin myös kehitystä. (Emt.)

Ongelmat lukiodiplomin toteuttamisessa vastaajien mielestä

Vastaajat toivat esille omia kokemuksiaan ongelmista. Yhtenä näistä on lukujärjestyksen koordinointi. Useat aineet joissa voi diplomoin suorittaa ovat ns. ylimääräisiä tai vapaaehtoisia, ne on hankala sisällyttää koulun lukujärjestykseen, joka on muutenkin tiukka. Oppilaiden päivät pitenevät, joka voidaan kokea hankalaksikin asiaksi eri lukioissa. Myös opettajien ja tilojen puute tuotiin vastauksissa esille ja koulujen pienet resurssit. (Emt.)

Yksi tärkeä asia, joka esiintyy vastauksissa, mitä hyötyä on lukiodiplomin suorittamisesta on tärkeä ja kehittämisen kelpoinen asia. Opiskelija voi saada lisäpisteitä suorittamastaan lukiodiplomista hakiessaan jatkokoulutukseen, mutta tämä ei tule mistään yleisesti selville. (Emt)

Tätä asiaa olisi tarkemmin pohdittava, että mikä on lukiodiplomin suorittamisen hyöty oppilaalle myös sen lisäpisteen lisäksi, jonka voi saada diplomin suorittamisesta hakiessa jatko-opintoihin.

Vastaajien ehdotuksia lukiodiplomin kehittämistä

Kaikissa näissä parannusehdotuksista näkee diplomin kehittämisen puutteet, tai uudet tavoitteet. Suoritusohjeita toivottiin selkeimmiksi ja yhtenäisemmiksi. Tiedotusta ja opettajien koulutusta toivottiin lisää. Toivottiin ohjeita siitä, miten kirjallisen osuuden ja tekemisen suhde painottuvat. Näistä kommentteista näkee yhtenäisen ja suurpiirteisen ohjeistuksen puutteellisuuden. Tässä toivottiin valtakunnallista todistusmallia, joka onkin nyt käytössä. Mietittävää vielä olisi miten diplomitoita voitaisiin verrata valtakunnallisesti. (Opetushallitus 2003. Lukiodiplomeita koskeva opetushallituksen selvitys.)

3 AMMATTIKORKEAKOULUN TIETOPOHJA

3.1 Jatkuvasti kehittyvä ammattikorkeakoulu

Ammattikorkeakoulu tutkinto on ammatillisesti suuntautunut korkea-asteen tutkinto, ja koulutuksessa otetaan huomioon muuttuva työyhteiskunta. Näin ollen ammattikorkeakoulu ja yritysmaailma ovat jatkuvassa yhteistyössä, kehittämällä tulevien työntekijöiden asiantuntijuutta eri yritysmaailman osa-alueilla. Opiskelussa painotetaan tiivistä vuorovaikutusta elinkeino- ja kulttuurielämän kanssa. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinto-opas yleisosa 2004-2005.)

”Ammattikorkeakouluopintojen tavoitteena on kouluttaa asiantuntijoita, jotka toimivat muuttuvassa yhteiskunnassa alansa suunnittelu, kehittämis-, neuvonta-, koulutus- ja esimiestehtävissä sekä yrittäjinä” (Emt. 10).

Yksi ammattikorkeakoulujen tavoitteista on alueellinen vaikuttaminen. Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on myös vahvistaa alueellista elinkeinoelämää, vastattava työelämän tarpeisiin kouluttamalla työntekijöitä. Tavoitteena on,

että alueelle syntyy asiantuntisuuden kautta uusia alallaan päteviä työntekijöitä ja he ovat vaikuttamassa osaavina työntekijöinä alueensa elinkeinoelämässä. Opiskelun luonne ammattikorkeakoulussa on projektiluonteista, jossa tehdään yhteistyötä alueen elinkeinoelämän kanssa. (Stenström, Laine & Valkonen 2005, 12–13.)

Stenström, Laine ja Valkonen (2005, 14–15) kuvaavat tutkimuksessaan "Ammattikorkeakoulut väylänä työelämään" ammattikorkeakouluja metaforien erilaisiksi työvoimapumpuiksi, jotka toimivat eri tavoin. Suihkukaivo on oppilaitos, joka kouluttaa oman alueensa oppilaita ja nämä oppilaat myöskin jäävät alueelle valmistumisen jälkeen töihin. Työntöpumppu on oppilaitos, joka kouluttaa myös oman alueensa oppilaita, mutta työntää opiskelijat muualle töihin. Rikastamo oppilaitoksessa opiskelee myös muualta tulleita opiskelijoita ja koulutuksen jälkeen opiskelijat palaavat omalle kotipaikkakunnalleen, he ovat näin ollen rikastuttaneet taitojansa. Imupumppu oppilaitos taas kerää opiskelijoita muulta alueelta ja työllistää heitä koulun jälkeen omalle alueelle. Siirtopumppu oppilaitos kouluttaa muualta tulleita oppilaita ja edelleen nämä oppilaat siirtyvät työelämään taas uudelle alueelle. (Mts. 14–15.)

Stenström, Laine ja Valkosen (2005) tutkimuksessa on tutkittu hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysaloilta valmistuneiden työelämään sijoittumista ja työelämätaitoja. He toteavat, että siirtyminen ammattikorkeakoulusta työelämään on tapahtunut kohtalaisen sujuvasti ja valmistuneiden työmarkkina-asema näyttää suhteellisen vakaalta (Mts. 89).

Kuitenkin opiskelijoiden tuomassa kritiikissä tulee esille se, etteivät kaikki työnantajat ole välttämättä tietoisia siitä, mitä ammattikorkeakoulussa opiskellaan, ja mitä ammattinimikkeet pitävät sisällään. Opiskelijat ovat myös sitä mieltä, ettei AMK–tutkinnon asema ole työmarkkinoilla vielä selvä. Näiden eri tutkintonimikkeiden tuntemattomuus vaikuttaa työmarkkinoilla siihen, että palkkauksessa on epäselvyyksiä, kun työnantajalla ei ole tietoa tutkinnon laajuudesta. Opiskelijoiden mielestä he eivät ole välttämättä saaneet tarpeeksi koulutusta käytännön alueella, vaan teoreettinen puoli on mennyt käytännön

edelle. Toisaalta oppilaat ovat olleet sitä mieltä, että vaikka itse työpaikassa he tuntevat etteivät ole saaneet konkreettista ammattitaitoa tarpeeksi omalta alaltaan, niin heidän ammattikorkeakoulussa oppimansa yleiset tiedon hankinta taidot ovat edesauttaneet heitä selviytymään työelämässä. Itse työtaito on tullut vasta kokemuksen kautta. (Emt. 89–92.)

Tutkimuksessa todetaan, että koulutuksen aikana tulleet yhteydet työelämään ovat jatkossakin pysyneet, ja auttaneet työn hankinnassa. Näin ollen koulun tulisi panostaa työharjoitteluun ja yhteistyöhön työelämän kanssa, jos halutaan että oppilaat sijoittuvat paremmin työelämään. Opiskelu ammattikorkeakoulussa on myös innostanut oppilaita elinikäiseen oppimiseen, monet oppilaat olivatkin valmiita jatkamaan opintojaan. (Emt. 14–15.)

3.2 Projektityöskentely

Projektityöskentely on tärkeä opiskelumuoto ammattikorkeakoulussa. Alati muuttuva työelämä vaatii jatkuvaa tiedonhankintaa ja ajan tasalla pysymistä. Tämä vaatii koulutuksen ja työelämän yhteistyötä ja näin oppimisympäristö on muuttunut siten, että se ulottuu koulujen ulkopuolelle. Ammattikorkeakoulun yhtenä tavoitteena on opettaa oppilaalle projektityöskentelyn taidot, joita tarvitaan työelämässä. Opiskelun pedagoginen luonne onkin ammattikorkeakoulussa projektiluonteista, valmistuen näin oppilasta kohtaamaan nykyajan työelämän haasteet.

”Projektityöskentely on yksi näkyvä ja yhä laajemmin käytetty pedagoginen ratkaisu koulutuksen ja työelämän yhteistyölle ammattikorkeakoulussa. Projekteilla vastataan työelämän tarpeisiin. Se on samanaikaisesti opetusmenetelmä, opiskelumenetelmä, opiskelun substanssi sekä työelämän ja työelämäyhteistyön kehittämisen väline.” (Vesterinen 2001).

Projektioppimisen haasteet ja mahdollisuudet

Projektioppiminen on tullut vastauksena koulutuksen kritiikkiin, jossa on kritisoitu sitä, että koulutusympäristö poikkeaa luonnollisesta ympäristöstä tapahtuvasta oppimisesta. Projektiopiskelussa oppiminen tapahtuu mielekkäässä ja motivoivassa ympäristössä ja on arkielämän kanssa vuorovaikutteista, näin ollen oppiminen on tästä toiminnasta tapahtuva sivutuote ja on mielekästä. Projektiopiskelun käyttöönotolle on esitelty perusteena oppimisen motivaatioon liittyvät näkökohdat. Toisena perusteena on ammattitaidon asiantuntijuutta ja tietojen hallintaa koskevat asiat, myös uusien tietojen ja taitojen nopea kehittyminen ja uusiutuminen tarvitsee koko ajan jatkuvaa tiedon prosessointia. Nämä oppimisen asiat eivät ole uusia keksintöjä yhteistoiminnallisesta oppimisesta, ne on perusteltu uudella tavalla. (Eteläpelto ja Rasku-Puttonen 1999, 181–205).

Eteläpelto ja Rasku-Puttonen (1999) pohtivat projektiopiskelun haasteita ja tavoitteita: Miten itse oppiminen tulisi ymmärtää ja mistä siinä on ensisijaisesti kyse? Oppimisen tavoitteena nähtiin kaksi puolta eri oppimisenäkösuuntien mukaan, ensisijaisesti yksilön oppiminen ja oman pääoman hankkiminen, toisella puolella ajateltiin, että oppimisessa päätavoitteena on tieto- ja taitoyhteisöjen rakentaminen. Nämä kaksi näkemyssuuntaa ajoivat samaa asiaa oppimisen kannalta, teoreettiset vastaukset ja näkemykset olivat erilaisia. Korkeakouluissa käytetty projektioppimisen muoto on ongelmalähtöinen oppiminen. Sitä on perusteltu työelämässä tarvittavan asiantuntisuuden taidon vuoksi. Projektimuotoista oppimista on pidetty opiskelijaa motivoivana ja sopivampana, kuin opettajalähtöistä oppimista. Oppimiselle lähtökohtana ovat todellisen elämän ongelmat ja tilanteet, näin opiskelija saa konkreettisen tunnun siihen, mihin hän on valmistumassa, työntekijäksi työmaailmaan. (Mts. 181–205).

Opiskelun luonne ammattikorkeakoulussa, projektityöskentely
Pirkko Vesterinen raportissa 2001 "Ammattikorkeakoulun projektiopiskelu ja –oppiminen" (Kever 1/2003, ISSN 1795-0430) kirjoittaa "SYTKE = syty kehittymään ja kehittymään" -projektista. Projekti oli tehty yhteistyössä sosiaali- ja

terveysalan sekä elinkeinoelämän kanssa. Yhtenä projektin osa-alueena oli edistää pk-yritysten työ- ja toimintakykyä muuttuvassa työmaailmassa. Tavoitteena oli, että työyhteisöjä opetettaisiin itseohjautuvaksi työympäristöksi, jossa pystyttäisiin itse ratkomaan ongelmia, oppivaksi organisaatioksi.

Ammattikorkeakoulussa käytetään yhä enemmän projektityöskentelyä pedagogisena menetelmänä, se on ratkaisu koulun ja työelämän yhteistyölle. Projektityöskentelyn tarkoituksena on vastata työelämän kehittämistarpeisiin. Pirkko Vesterinen on väitöskirjassaan tutkinut projektityöskentelyn ongelmia opetuksen ja ohjaamisen kannalta. Päätuloksena tutkimuksesta on luotu projektipedagogiikan malli, avuksi ammattikorkeakoulujen opetukselle. (Vesterinen 2001).

Projektioppiminen on sidoksissa työelämään, ja se on lähtenyt työelämän tarpeista. Projektiopiskelua voidaan käyttää työelämän kehittämisen välineenä ja tarkoituksena on, että opiskelija oppii nämä keinot jo opiskeluaikana, joten hän on ammattitaitoinen työntekijä valmistuessaan. Tämä vastaa yhteiskunnan nopeaan muutokseen, työntekijöiltä tarvitaan nopeaa reagointia ja omaa ongelmanratkaisukykyä ja toimintaa kohdatessaan työelämässä uusia haasteita tai ongelmanratkaisu tilanteita. (Emt. 2001).

Projektiopiskelu ei ole pelkästään toimimista työelämän hyväksi, vaan se on myös oppimisen keino. Vesterinen (2001) on tutkimuksessaan todennut, että projektiopiskelulla on mahdollista yhdistää oppiminen, työ ja kehittäminen. (Emt. 2001).

3.3 Vestonomi tutkinnon rakenne

Jyväskylän ammattikorkeakoulun vaatetusalan koulutusohjelmassa valmistuu vestonomiksi. Koulutus on laajuudeltaan 160 ov, 240 opintopistettä. Koulutus kestää neljä vuotta. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa vaatetusalalla ei ole "varsinaisia suuntautumisvaihtoehtoja, kuitenkin valinnaisilla opinnoilla on opiskelijalla mahdollisuus erikoistua vaatetusalan tuotekehityksen, tuotanto

toiminnan tai markkinoinnin alueilla.” (Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinto-opas 2004–2005, 112).

Opintojen rakenne

Koulutus muodostuu perusopinnoista, pakollisista ja vaihtoehtoisista ammattiopinnoista, vapaasti valittavista opinnoista, harjoittelusta ja opinnäytetyöstä. ”Opinnoissa toteutetaan projektiopintoja, jossa kurssien ja projektitavoitteiden kanssa paneudutaan työelämälähtöiseen opiskeluun. Projektit muodostavat tuotekehityksen, tuotantotoiminnan, yrittäjyyden ja markkinoinnin sekä kulttuuritoiminnan laaja-alaiset kokonaisuudet.”

(Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinto-opas 2004–2005, 112).

Perusopinnot

Perusopinnot ovat laajuudeltaan 45 opintopistettä ja muodostuvat viestinnän-, kieli-, tutkimus- ja vaihtoehtoisista perusopinnoista. Perusopintojen tarkoituksena on antaa oppilaalle valmiuksia itse opiskeluun ja projektiluonteiseen opintojen suorittamiseen ammattikorkeakoulussa. Vaihtoehtoiset perusopinnot ovat laajuudeltaan 12 opintopistettä ja valitaan pohjakoulutuksen mukaan, sen perusteella onko oppilaalla lukio vai ammatillinen pohjakoulutus. Näiden opintojen on tarkoitus tasata lukio- tai ammattikoulu pohjakoulutuksen saaneiden oppilaiden eroja vaatetusalan opinnoissa. (Emt. 113–114.)

Ammattiopinnot

Ammattiopinnot ovat laajuudeltaan 105 opintopistettä ja ovat luonteeltaan projektimuotoisia opintoja. Opiskelija voi valita projektikohteen oman kiinnostuksen mukaan, suoritettavia kokonaisuuksia ovat toiminta vaatetusalalla, tuotetietous, tuotannonhallinta, markkinointi ja yrittäjyys ja kulttuuri. Nämä kokonaisuudet yhdistetään suoritettaviin projektiaiheisiin. Vaihtoehtoiset ammattiopinnot ovat laajuudeltaan 30 opintopistettä, niistä opiskelija voi valita suoritettavakseen omaan projektiinsa sopivia opintoja. (Emt. 114–117).

Vapaasti valittavat opinnot

Vapaasti valittavat opinnot ovat laajuudeltaan 15 opintopistettä, ne antavat opiskelijalle mahdollisuuden perehtyä tiettyyn alaan, syventääkseen omaa osaamistaan. Näitä opintoja voi valita oman koulutusalan ulkopuolelta. (Emt. 117).

Harjoittelu

Harjoittelu on laajuudeltaan 30 opintopistettä. Harjoittelun aikana opiskelija tutustuu erilaisiin yrityksiin ja niiden toimintatapoihin työskentelemällä yrityksissä. Harjoittelu suoritetaan yleensä kahdessa eri osassa opintojen aikana. (Emt. 118).

Opinnäytetyö

Opinnäytetyö on laajuudeltaan 15 opintopistettä. "Opinnäytetyön avulla opiskelija kehittää kokonaisuuksien ymmärtämis- ja kehittämisen sekä ongelmanratkaisukykyään, luovaa ajatteluaan ja perehtyy syvällisemmin ammattialansa ilmiöihin. (Emt. 118.)

3.4 Ammattikorkeakouluetiikka

Opetusministeriön julkaisussa (2004) "Ammattikorkeakouluetiikka" sisältää artikkeleita, joissa käsitellään ammattikorkeakoulun arvoperustaa ja eettistä vastuuta työelämään. Kirjan johdannossa käsitellään ammattikorkeakoulun asemaa Suomen koulutusjärjestelmässä ja eettisiä ulottuvuuksia ja haasteita. Johdannossa todetaan, että ammattikorkeakoulujen vastuulla on korkeampi ammattisivistys. Tällä tarkoitetaan sitä, että yliopistolla ja ammattikorkeakoululla on kummallakin sama perustehtävä, antaa opiskelijalle valmiudet toimia työelämässä, niin silti nämä kaksi oppilaitosta toimivat eri lähtökohdista. Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa opiskelijoille korkeampi ammattisivistys. Jatkuva yhteiskunnan kehittyminen ja muuttuminen vaatii työntekijöiltään kykyä muuntautua työtehtävissään ja olla niiden kehittäjinä, asiantuntijoina. Tämä vaatii myös koulutuksen jatkuvaa kehittämistä.

Ammattikorkeakouluissa opinnoissa suoritetaan projekteja yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa. (Mts. 10.)

Vuonna 2003 asetetussa ammattikorkeakoululaissa sanotaan muun muassa, että koulutuksen tulee ”perustua tutkimukseen ja toisaalta ammattikorkeakoulun tehtävänä on harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä.” (Emt. 11). Tämä tarkoittaa, että koulun perustehtävänä on tutkimus ja sisäinen opettaminen. Tärkeää on sopia elinkeinoelämän kanssa eettisistä periaatteista.

Ammattikorkeakoulu tekee paljon yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa, ja useat projektiopinnot on toteutettu yhteistyössä, opetuksellista tavoitetta ei tule kuitenkaan unohtaa. Ammattikorkeakoulu on itsenäinen oppilaitos, eikä se ole elinkeinoelämän hallittavissa, vaan tärkeintä on eettinen yhteistyö.

3.5 Aluepolitiikka opintojen rakenteessa

Vestonomiksi voi Suomessa opiskella kolmessa eri ammattikorkeakoulussa, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa, Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ja Helsingin ammattikorkeakoulussa Stadiassa.

Ammattikorkeakouluilla on omat opetussuunnitelmat ja tavoitteet, niihin vaikuttaa koulun sijainti ja ympärillä oleva talous ja aluepolitiikka. Koulutus on erittäin tärkeää kunkin alueen elinkeinoelämälle.

Koulutuspolitiikka

Lehtisalo ja Raivio (1999) toteavat kirjassaan että ammattikorkeakoulu oli 1990-luvun merkittävin uudistus koulumaailmassa. Ammattikorkeakoulujen tavoitteiksi asetettiin ammatillisen ja teoreettisen ammattitaidon kohottaminen. Tavoitteena oli kouluttaa asiantuntijoita työelämään ja että tutkinnot olisivat rinnastettavissa kansainvälisesti. Ammattikorkeakoulujen perustamisessa oli koulutuspoliittisia ongelmia ja siksi Suomeen ammattikorkeakoulujärjestelmä tuli myöhemmin kuin muuhun Eurooppaan. Kuitenkin paineet uusille

opiskelupaikoille kasvoivat lukiosta valmistuneiden ylioppilaiden runsaalla lukumäärän kasvulla. Tarvittiin ylioppilaille opiskelupaikkoja. Ammattikorkeakoulut toimivat yliopistojen rinnalla, vaikka ammattikorkeakoulujen tulo siihen asemaan ei ollut helppo, koska korkeakoulu- ja tiedejaosto pitivät aluksi hallinnollisista reviiireistään huolen. (Mts. 150–151).

Ammattikorkeakoulujen tulo tapahtui rytinällä, se ei ollut ihan itsestään selvyyttä. Kuitenkin ammattikorkeakoululain voimaan tulon jälkeen ammattikorkeakoulujen asema ja toiminnan kehittäminen vakiintui. Ammattikorkeakoulututkimukset tähtäävät asiantuntijuus-, suunnittelu-, kehittämis- ja osittain esimestehtäviin, ja näille työelämän asettamiin vaatimuksiin. (Emt. 150–154).

4. TUTKIMUSAINIESTON KÄSITTELY

4.1 Aineiston keruu

Tutkimus tehtiin teemahaastatteluna. Tutkimuskohteeksi valittiin Jyväskylän ammattikorkeakoulu, koska itse opiskelen siellä. Haastateltavaksi valittiin vaatetuksen opiskelijoista ne oppilaat, jotka ovat suorittaneet käsityön lukiodiplomin. Tutkimusaineiston kerääminen aloitettiin lähettämällä vastontonomiopiskelijoille sähköpostiviesti (liite 2), jossa tiedusteltiin, ketkä oppilaat ovat suorittaneet lukiossa käsityödiplomin.

Sähköpostiviestiin vastasi neljä opiskelijaa, jotka ovat suorittaneet käsityön lukiodiplomin. Heihin otettiin uudelleen yhteyttä sähköpostitse ja kerrottiin työstä ja haastattelusta ja he kaikki lupautuivat haastateltaviksi. Haastattelu-aika sovittiin kolmen opiskelijan kanssa ja haastattelu tehtiin puhelimitse. Neljäs haastateltava halusi vastata kysymyksiin sähköpostitse ja hänelle lähetettiin kysymykset. Sähköpostitse vastannut opiskelija ei vastannut kaikkiin kysymyksiin ja hänen vastauksensa olivat lyhyitä.

Haastatteluteemat (liite 1) käsittelevät lukiodiplomin suorittamista. Haastateltavalta kysytään lukiodiplomin aiheesta ja itse työn ja portfolion tekemisestä. Haastateltavilta kysytään myös heidän mielipiteitä lukiodiplomista ja sen suorittamista ja projektiopiskelusta ammattikorkeakoulussa vostonomin koulutuksessa.

Haastattelussa käytiin kaikkien kanssa ennalta valmistellut teemat lävitse. Lisäkysymyksiä esitettiin jos haastattelun aikana tuli jotain mielenkiintoista esille. Haastattelut litteroitiin ja analysoitiin. Kaikki haastateltavat antoivat luvan käyttää haastattelussa tulleita tietoja, kuitenkin niitä käytetään nimettömänä.

4.2 Aineiston analyysi

Haastatteluteemojen (liite 1) alle on kerätty niitä asioita, mitä haastateltavat toivat esille. Haastateltavat on numeroitu yhdestä neljään.

Mikä oli käsityön lukiodiplomi aiheesi? Minä vuonna sen teit ja missä lukiossa? Mitä käsityön peruskursseja suoritit? Tarkoituksena on herättää haastateltava muistelemaan aihetta ja diplomin tekemisen tilannetta.

Haastateltava numero yksi oli tehnyt vuonna 2003 lukion käsityödiplomin aiheesta "EU-yhteinen kotimme." Hän oli suorittanut lukiossa neljä käsityön peruskurssia: lankatekniikat, kirjonta käsin ja koneella, pukuhistoria ja vaate-tus. Hän kertoi käyneensä Lahdessa Tiirismaan lukiota, joka on elokuvataide-painotteinen lukio. Hän kertoi myös, että kurssit olivat sisälletty lukion opetus-suunnitelmaan, eli tunnit pidettiin lukujärjestyksen puitteissa.

Haastateltava numero kaksi oli tehnyt lukiodiplomin Kaarion lukiossa Tampereella lukuvuonna 1997–98. Haastateltava kertoi, että valitsemansa aihe oli elokuvasta tai musiikista. Hän oli valinnut "Vivaldin sinfoniasta Neljä vuodenaikaa, Kevät." Kaarion lukiossa järjestettiin viisi käsityön lukiokurssia ja varsinaisen diplomikurssi oli neljäntenä kurssina. Neljännelle kurssille oli oppilailta

mahdollisuus osallistua myös siten ettei tehnyt diplomia, vaan osallistui pelkälle kurssille. Peruskurssien aiheina olivat muun muassa: ompelukurssi, vanhojenpäivä puku ja neulekurssi. Kaarion lukio oli Tampereella ainut lukio missä järjestettiin käsityön kurseja, lukio on painottunut kuvaamataitoon ja käsityöhön.

Haastateltava numero kolme kertoi tehneensä diplomin Laukaan lukiossa lukuvuonna 1999–2000, aiheena oli "Onneksi olkoon." Laukaan lukiossa on kaksi käsityön peruskursseja ennen diplomikursseja. Kahdella peruskurssilla haastateltavan mukaan ei tehty minkään muotoista kirjallista työtä tai portfolioa. Portfolion tekeminen oli vain varsinaisella diplomikurssilla. Hän kertoo, että peruskursseilla valmistettiin käsityöllinen tuote. Haastateltava muistaa myöhemmin että yhdellä peruskurssilla, jonka aiheena oli huovutus, oli vapaaehtoisena tehtävänä tehdä huovutuksesta sivun mittainen selostus.

Haastateltava numero neljä, joka vastasi kyselyyn sähköpostitse, kertoi että hän suoritti Perhon lukiossa käsityön lukiodiplomin vuonna 2004. Hän valmisti seinävaatteen aiheesta "Lumi – kaunis katsella vai hyvä harrastaa". Haastateltava kertoi osallistuneensa kolmelle käsityökurssille ennen diplomikurssia.

Mielipiteitä diplomien aiheiden luonteesta, oliko vaikea vai helppo valita aiheista?

Haastateltava numero yksi kertoi, että kaksi muuta diplomien aihetta koskivat luontoa ja monet oppilaat tekivät niistä työnsä. Hän halusi olla erilainen, eli hän ei halunnut tehdä samalla tavalla kuin muut. Oikeastaan tämä oli yksi kriteeri aiheen valinnalle. Työn aiheen hän oli aluksi kokenut hankalaksi. Hän kertoi aiheen suunnittelun ja miettimisen lähteneen alulle siitä, että hän oli tarvinnut tulevaisuudelle juhla-asun. EU:sta hänelle tuli mieleen parlamentti ja ihmiset käyttävät siellä jakkupukua. Hän oli valmistanut jakkupuvun, johon hän käytti usealle EU-maalle perinteisesti ominaisia materiaaleja ja käsityötekniikkaa. Jakkupuvun materiaalina hän oli käyttänyt pellavaa ja koristeeksi hän oli tehnyt reikäommel kirjontaa, materiaali ja kirjonta kuuluvat monen EU-maahan käsityöperinteeseen.

Haastateltava numero kaksi kertoi aiheen valinnan olleen helpon. Hän kertoi aiheen laajuuden olleen helpottava asia, koska aiheeseen voi sisällyttää mitä vaan. Hän teki juhla-asun, tummavihreästä satiinista lyhyen mekon ja tummanvihreästä sifongista jakun. Työn aihe oli "Kevät ja Vivaldi", hän kertoi kankaan kuviostuksesta ja materiaalista ja koristeena oli vihreästä nauhasta tehtyjä lehtikuviollisia kirjailuja, jotka kuvasivat kevättä. Portfolioon hän kertoi tehneensä luonnoksia ja työvaiheita varsinaisesta työstä. Musiikista hän oli tehnyt kuvailevan kertomuksen, jossa hän oli kuvaillut tuntemuksia musiikista.

Haastateltava numero kolme kertoi alkuun aiheiden miettimisen ja työn muodon valitsemisen olleen hankalaa, koska aiheet olivat niin laajat. Hän kertoi kuitenkin päässeensä hyvin alkuun, kun oli saanut päätettyä aiheen. Aiheen laajuus antoi mahdollisuuden valita minkä tahansa tekniikan, koska sitä ei oltu rajattu. Hän kertoi valmistaneensa ryijyn, joka koostui neljästä eri palasta, palat oli punottu yhteen paperinarulla. Työn aihe oli "Onneksi olkoon" ja hän antoi työn syntymäpäivälahjaksi. Hän oli työssään ryijyn eri osioissa kuvannut lahjan saajan elämänvaiheita lapsuudesta lähtien.

Haastateltava numero neljä ei vastannut tähän kysymykseen ollenkaan.

Mitä mieltä haastateltava on portfolioista? Saiko tarpeeksi ohjausta? Mitä oppilas tunsi oppineensa uutta portfolioa tehdessään? Ja mikä oli hankalaa? Oliko portfolioon tekeminen kenties uusi asia?

Haastateltava numero yksi kertoi, että he olivat harjoitelleet peruskurssien aikana erittäin pienimuotoisesti portfolioon tekemistä. Itse diplomityössä portfolio oli kuitenkin suuritöisempi. Hän kertoi, ettei kokenut portfolioon tekemistä ollenkaan vaikeana. He olivat saaneet mielestään hyvän ohjauksen portfolioon kurssin alussa. Hän kertoi, että portfolioon tekeminen oli kuitenkin ihan uusi asia, eikä ollut aikaisemmin siihen tutustunut. Portfolioon hän oli tehnyt tutkielman, jossa oli tutkinut EU-maiden käsityöperinteitä ja reikäommel tekniikan historiaa.

Haastateltava numero yksi kertoi oppineensa, että portfolioa tehdessä piti etsiä itse teoriaa ja tietoa työskentelyn pohjalle. Aikaisemmin oli tehty käsitöitä kädestä pitäen, opettaja näytti mitä ja miten tehdään. Nyt piti itse etsiä teorian tietoa ja perehtyä siihen ja itse opetella valitsemansa tekniikat. Työskentely oli enemmän itsenäistä, ei ollut valmiita malleja. Haastattelussa puhuttiin peruskoulun käsityön luonteesta ja siitä, kuinka opettaja on näyttänyt konkreettisesti opettaen eri tekniikoiden tekemistä. Haastateltava sanoi, että tämä uusi käsityön tekemisen opetteluun vaihe tuli oikeaan aikaan, lukion toisella luokalla. Hän oli mielestään kypsä opettelemaan itsenäistä työskentelyä.

Haastateltava numero kaksi kertoi portfolioon tekemisen harjoittelusta, peruskursseilla harjoiteltiin portfolioon tekemistä ja ne olivat pienimuotoisia. Hän kertoi saaneensa tarpeeksi ohjausta portfolioon tekemiseen. Hän kertoi myös, että omasta portfolioista oli tullut liiankin laaja ja oli tehnyt työtä oman mielensä mukaan. Portfolio käsitteenä ja tekniikkana oli ollut hänelle tuttu asia työn alkaessa, koska he olivat harjoitelleet portfolioon tekemistä pienimuotoisesti peruskursseilla.

Haastateltava numero kaksi kertoi portfolioon tekemisestä oppineensa prosessaista työskentelytapaa, portfolioon oli koottu luonnoksia ja esitelty teko-prosessia, eikä pelkästään lopullisia suorituksia. Kysyttäessä mikä oli hankalinta portfolioon tekemisessä, hän vastasi ettei oikeastaan muista tekovaihetta hankalaksi, ainoastaan sen että työt tahtovat jäädä viime tippaan ja aikataulu menee tiukaksi. Työn aikatauluttaminen oli hankalaa.

Haastateltava numero kolme kertoi, että on hankala muistaa mitä tuolloin lukioaikana ajatteli portfolioon tekemisestä, koska nyt sen tekeminen on niin itsestään selvä asia. Hän kertoi, että he olivat saaneet ohjeistuksen ennen diplomikurssin alkamista, mikä portfolio on ja mitä se voi pitää sisällään. Hän kertoi, ettei portfolioon tarvinnut olla A4 muotoinen, vaan muoto sai olla muunlainenkin ja siihen annettiin vapaat kädet. Haastateltava kertoi, ettei opettajan saanut ohjata työtä kovin paljoa, koska sen piti olla oppilaan oma tuotos. Opettaja ennemminkin antoi vinkkejä työn sujuvuuden kannalta.

Haastateltava oli tehnyt portfolioista puunmuotoisen paperimassan avulla. Hän oli koonnut ja lisännyt puun eri osiin paperia rullalle, papereihin oli kirjoitettu tekstiä muun muassa työn tekniikoista.

Haastateltava numero kolme vastasi oppineensa portfolioon tekemisestä työn laadintaa ja miten teoriaa pitää etsiä ja suunnittelu prosessia, ja sen kuvaamista, ideointia. Käsitön termien ja asioiden selittämistä.

Haastateltava numero neljä kertoi portfolioistaan, ettei mielestään ollut keskittynyt sen tekemiseen kunnolla. Hän oli liittännyt omaan portfolioon luonnoksia ja koonnut työpäiväkirjaa. Hän ei ollut mielestään oppinut portfolioon tekemisestä mitään uutta verraten muiden aineiden portfolioihin.

Mitä tunteuksia opiskelijalla on yleensä käsityön lukiodiplomin suorittamisesta? Saiko tarpeeksi ohjausta?

Haastateltava numero yksi oli tyytyväinen ohjaukseen ja lukiodiplomin suorittamiseen, hän kertoi oman luonteensa olevan sellainen, että kaikki jää viime tippaan, ja tämän työn kanssa oli tullut kiire. Mutta valmiiksi hän oli työn saanut.

Haastateltava numero kaksi kertoi työn tekemisestä kuluneen jo niin pitkän ajan, ettei tarkasti muista, mutta negatiivisesti ei työn tekeminen ole jäänyt mieleen. Hän oli sitä mieltä, että diplomin suorittaminen oli ollut hänelle kannustin. Hän oli saanut hyvän arvosanan ja tunteneensa sen antaneen vahvistusta hakea vaatetuslalle.

Haastateltava numero kolme kertoi olleensa tyytyväinen ohjaukseen, hän muisti sen, ettei opettajan saanut kovin ohjata heidän työskentelyään, opettajalta kuitenkin sai kysyä neuvoa tarvittaessa. He olivat kurssilla välillä käyneet kaikkien oppilaiden töitä yhdessä lävitse.

Haastateltava numero neljä kertoi että heidän lukiossa käsityön diplomikurssi järjestettiin oikeastaan siksi, koska muutama opiskelija halusi vaatetuslalle

lukion jälkeen. Hän kertoi ettei opettajan saanut puuttua oppilaiden työskentelyyn, mutta apua ja mielipidettä sai kysyä. Haastateltava kertoi, että hän oli oppinut ryijytekniikan tädiltään, oma opettaja ei sitä osannut.

Mitä hyötyä tunnet saaneesi käsityön lukiodiplomin suorittamisesta ajatellen nykyisiä vostonomiopintojasi?

Haastateltava numero yksi kertoi jo aikaisemmin sen, että nykyisessä vostonomikoulutuksessa portfolion tekeminen on todella paljon laajempaa kuin lukiodiplomia tehdessä. Hän oli kuitenkin sitä mieltä, että oli saanut lukiossa portfolion tekemisestä hyvää harjoittelua nykyisiin opintoihin. Työn tekeminen antoi varmuutta siihen, että pystyy itse etsimään tietoa ja työskentelemään niiden pohjalta. Hän kertoi lukiodiplomin tekemisen valmistaneen häntä ajattelemaan asioita vähän laajemmin.

Haastateltava numero kaksi muisteli ensimmäistä opiskeluvuottaan Jyväskylässä. Oli ollut hyvä asia, kun oli tehnyt portfolio muotoisia kansioita lukion käsityöopinnoissa, koska ne olivat hänen mielestään samantyyllisiä kuin ammattikorkeakoulussa. Hän vertasi tuntemuksiaan muihin oppilaisiin, jotkut olivat olleet ihmeissään mikä portfolio on ja mitä sen tekeminen tarkoittaa. Hän oli sitä mieltä, että lukion käsityökursseista ja portfolion tekemisestä oli hyötyä ammattikorkeakoulun projektiluonteisten opintojen kiinni pääsyyn, koska ne olivat hänen mielestään saman luonteisia.

Haastateltava numero kolme kertoi, kun ammattikorkeakoulussa oli aloitettu tekemään ensimmäistä projektia, ei hänellä ollut rimakauhua työn suhteen, koska oli jo lukiossa tehnyt portfolion. Vaikka tavoitteet ja ohjeistukset olivat erilaiset, niin kuitenkin hänellä oli jonkinlainen tietämys ja kokemus minkälainen se voisi olla ja mitä se vaatii. Pelkotilaa ei ollut ensimmäisen projektin aloittaminen suhteen.

”Projektin kulku ei oo se ensimmäinen idea mikä sulta syntyy mikä on se lopullinen. Vaan just sitä niinku miten se kehittyy se idea, niinku se suunnitteluvaiheessa ja mitä vaikeuksia matkan varrella tulee että se ei ole mitään sellasta yksoikosta ja selitteistä se homma, se tekeminen.”

Hän oli sitä mieltä, että myös muiden aineiden diplomien suorittamisesta ja portfolion tekemisestä on hyötyä, tekemisestä saaman kokemuksen kautta.

Haastateltava numero neljä ei vastannut tähän kysymykseen, hän kertoi ettei hänellä ole vielä kokemusta asiasta kun opiskelee ensimmäistä vuottaan ammattikorkeakoulussa.

Tiesitkö diplomia tehdessäsi mihin jatko-opintoihin olit hakemassa? Saitko mielestäsi tietoa diplomien suorittamisesta, että mitä hyötyä siitä olisi sinulle jatkossa?

Haastateltava numero yksi kertoi halunneensa opiskella vaatetusosalalla, ja sen vuoksi valinneensa lukiossa käsityöopintoja. Lukion kolmannella luokalla opinto-ohjauksessa oli keskusteltu asiasta, ja esille oli tullut vestonomintutkinnon suorittaminen. Hän kertoi saaneensa tietoa sen verran lukiodiplomin suorittamisen hyödystä, että joissain jatko-opinnoissa siitä on hyötyä, saa lisäpisteitä tai pääsee suoraan haastatteluun. Muuta tietoa hän ei mielestään saanut.

Haastateltava numero kaksi vastasi tähän, ettei hän tiennyt diplomia tehdessään olevan siitä varsinaista hyötyä. Hänellä kuitenkin oli ollut tulevaisuuden suunnitelmissa toisena vaihtoehtona jatko-opinnot vaatetusosalalla ja sen vuoksi valinnut lukiossa käsityöopintoja.

Haastateltavalta kysyttiin, että oliko hän saanut diplomia suorittaessaan tietoa siitä, mitä hyötyä hänelle diplomien suorittamisesta olisi. Haastateltava numero kaksi kertoi ettei muista saaneensa tietoa diplomien suorittamisen hyödystä, eikä hän muista saaneensa tietoa, mitä hyötyä diplomien suorittamisesta olisi jatko-opintojen kannalta.

Haastateltava numero kolme kertoi tienneensä jo lukion alussa, että haluaisi vaatetusosalalle, ja sen vuoksi hän valitsi lukiossa käsityöopintoja. Haastateltavalta kysyttiin oliko hän mielestään saanut tietoa siitä, mitä hyötyä itse diplomien tekemisestä on. Hän vastasi heidän saaneen opetushallituksen ohjeistuksen

monisteena. Ohjeissa ei kuitenkaan kerrottu varsinaisesti, mitä hyötyä diplomien suorittamisesta voisi olla jatko-opintojen kannalta tai mihin diplomia voisi suoraan käyttää. Hän kertoi oman käsityön opettajan kertoneen heille diplomien tekemisen hyödystä ja kannustaneen heitä. Haastateltavalla ei ollut tietoa, että diplomien suorittamisesta voisi saada lisäpisteitä jatko-opintoihin hakessa. Hän ei ollut edes ajatellut asiaa, eikä osannut itse ottaa asiasta selvää. Hän oli sitä mieltä, että olisi hyvä, jos diplomia pitävä opettaja tietäisi missä kouluissa saa lisäpisteitä tai muuta hyötyä diplomien suorittamisesta.

Haastateltava numero neljä kertoi, että hän tiesi diplomia tehdessään hakevansa vaatetusosalalle Jyväskylän ammattikorkeakouluun. Hän kertoi suorittaneensa diplomien osaksi sen takia, että saisi siitä pisteitä haklessaan vestonomikoulutukseen, tämän vuoksi hän oli kiinnostunut asiasta.

Lukiopidiplomien suorittaminen oli suureksi osaksi itsenäistä työskentelyä. Kerro miten koit tällaisen työskentelytavan?

Haastateltava numero yksi kertoi pitäneensä itsenäisestä työskentelystä ja kertoi haluavansa itse ottaa selvälle ja oppia asioita kantapäähän kautta.

Haastateltava numero kaksi piti itsenäisestä työskentelytavasta paljon. Hän piti siitä, että sai itse päättää. Hän kertoo heillä olleen opettajan kanssa palaveria, joissa jokainen oli saanut kertoa mitä oli tehnyt ja missä vaiheessa työn tekeminen oli.

Esitin haastateltava numerolle kaksi väitteen: "Peruskoulussa käsityön opetus on enemmän sellaista, että opettaja näyttää ja oppilas tekee, opetus on opettajajohtoista. Lukiossa ja ammattikorkeakoulussa oppilas päättää enemmän mitä tekee ja oppiakseen ottaa itse asioista selvää." Haastateltava numero kaksi vastasi olevansa aika paljon samaa mieltä. Hän kertoi muistaneensa lukioon tullessa sen, kun opettaja oli kertonut portfolion tekemisestä. Oppilaat olivat olleet ihmeissään, että mikä ihmeen portfolio ja mitä varten se pitää tehdä. Haastateltava jatkoi, että pikku hiljaa hän alkoi ymmärtämään, että se on hyvä keino opetella asioita.

Haastateltava numero kolme kertoi että työn tekeminen oli ollut itsenäistä työskentelyä, opettaja oli kysyttäessä antanut ohjeita ja mielipiteitä.

Haastateltava numero neljä ei vastannut tähän kysymykseen.

Ammattikorkeakoulussa osa opiskelusta on projektiluonteista, miten sinä olet päässyt kiinni tähän opiskelutapaan? kerro kokemuksistasi ja mahdollisesti niistä aiemmista opinnoista tai kokemuksista jotka ovat tätä helpottaneet.

Haastateltava numero yksi kertoi, että ammattikoulun käyneillä oppilailla oli paremmin tietoa ja taitoa vaatetuksesta. Hän koki kuitenkin, että hänellä oli enemmän tietoa ja taitoa etsiä ja hankkia tietoa. Hän kertoi, että kirjallinen puoli on lukion käyneillä aluksi parempi. Nyt hän koki heidän olevan suurin piirtein samalla tasolla taitojensa puolesta. Ensimmäisen opiskeluvuoden hän kertoo olleen opiskelemaan opiskelua, niin paljon tuli uusia asioita eteen.

Haastateltava numero yhden mielipide projektiluonteisesta opiskelusta:

”Se on siin mielessä hyvä jos tietää tasan tarkkaan mitä elämältään halua, niin se on tosi hyvä, koska siinä pystyy sit suuntautumaan ja valitsemaan niitä projektin aiheita sen mukaan että mihin meinaa suuntautua. Mutta sitte jos on vähän epävarmaa että mille, mitä haluaa, et niinku, haluaako enemmän vaik kaavoitusta tai suunnittelua tai tälläläilla. Niin sitten se on vähän hankala että, sitte saattaa ottaa vakkareista ja sieltä ja täältä ja sitten ei välttämättä ne ei tue toisiaan. Jos tietäis mitä tulevaisuudessa haluis. Mulla ittelläni, mä en nyt ihan tarkkaan vielä tiedä mitä mä haluan tulevaisuudessa tehdä, niin, ei sitten pysty ottamaan tavallaan irti näistä opiskeluista. Mutta mä nyt yritän mahdollisimman monipuolisesti opintoja tehdä.”

Projektimuotoisesta opiskelusta hän pitää, vaikka mainitsi ajankäytön hallinnan olevan vaikeaa. Haastateltava numero yksi kertoi lopuksi, että mielestään on saanut lukiodiplomin suorittamisesta hyötyä nykyisessä vestonomikoulutuksessa.

Haastateltava numero kaksi kertoi ajatelleensa ammattikorkeakoulun projektiopinnoista, että lukiodiplomin suorittaminen oli samankaltaista opiskelua. Ensimmäisestä ompelutyöstä ammattikorkeakoulussa piti tehdä samankaltainen portfolio kuin hän oli tehnyt lukiossa käsityöopinnoissa. Hän kertoi kuinka monelle opiskelijalle portfolion tekeminen oli ollut aivan uusi asia.

Kysyin haastateltava numero kahdelta, että oliko hän tuntenut päässeensä kiinni projektiluonteiseen opiskeluun ammattikorkeakoulussa, koska oli lukiossa suorittanut diplomin ja tehnyt portfolion? Hän vastasi, että kyllä varmasti, koska ne olivat samankaltaisia projektiluonteisia opintoja. Kysyin häneltä vastausta väitteeseen: "Että lukiodiplomit ovat aivan turha asia, niillä ei ole mitään virkaa ei päätä eikä häntää, että ne vaan on, kukaan ei tiedä miksi ne on." Haastateltava numero kaksi vastasi ettei aikaisemmin ole pohtinut asiaa. Hän oli ollut sitä mieltä lukiossa, että "oli nyt vaan" suorittanut diplomin. Haastateltava mietti asiaa ja sanoi olevansa sitä mieltä, että ammattikorkeakoulussa projektiluonteiseen opiskeluun kiinni pääseminen oli helpompaa.

Kerroin haastateltavalle opinnäytetyöni aiheen käsittelevän osaltaan sitä, että onko käsityönlukiodiplomin tekemisestä mitään hyötyä ammattikorkeakoulussa projekti luonteiselle opiskelulle, vastasi haastateltava näin:

"Ehkä varmaan semmoinen, että siellä lukiossa voisi selvittää sitä mitä hyötyä siitä (diplomin suorittaminen) nyt sitten on, ja ehkä lukiot missä voi suorittaa ja sitte taas tämmöset vaatetusalan ammattikorkeakoulut nii, voi sittenkin niinku jotain kommunikointia käydä siitä suhteen että onko siitä sitten hyötyä kun hakee ammattikorkeeseen, että on siitä jotain hyötyä. Mä en osaa siitä sanoo, mutta kun kävi pääsykokeessa niin kyllä se varmaan tuli maininneeksi että oli tehnyt semmosen mutta ei siinä vaiheessa tiennyt että oliko siitä mitään hyötyä. Että olisi ihan hyvä jos siitä tehtäisiin joku selvitys niinku että osattaisiin niille lukiolaisille sanoo että siitä on jotain hyötyä."

Haastateltava numero kolme kertoi, ettei hänelle ammattikorkeakoulussa ensimmäisen projektin tekeminen ollut kovin korkea kynnyks. Hän kertoo joidenkin luokkatovereiden tuntemuksista, että he olivat kauhistelleet projektin tekemistä. Hän oli sitä mieltä, että oli saanut portfolion ja lukiodiplomin tekemisestä hyötyä projektiluonteiseen opiskeluun ammattikorkeakoulussa.

Haastateltava numero neljä vastasi, ettei hän osaa vastata tähän kysymykseen koska opiskelee ensimmäistä vuottaan. Hän kertoi, että heidän luokka on jaettu lukion käyneiden ja ammattikoulun käyneiden kesken. Hän kertoi tunteensa kateutta huomatessaan ammattikoulun käyneiden oppilaiden vaa- tetusalan taidoista, mutta hän oli sitä mieltä, että esimerkiksi lukion matema- tiikan ja kielten opinnoista on vielä heille hyötyä.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Portfolio ja projektiopiskelu

Haastateltavista neljästä oppilaasta kolme kertoivat saaneensa omasta mie- lestään lukiodiplomin ja portfolion suorittamisesta hyötyä vestonomin projek- timuotoisissa opinnoissa. Kaikki kolme haastateltavaa olivat sitä mieltä, että portfolion tekeminen oli antanut heille valmiuksia aloittaa projektimuotoinen opiskelu Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Heillä ei ollut ensimmäistä projek- tia kohtaan suuria ennakkoluuloja, koska heille oli projektiluonteinen opis- keltu tuttua lukiodiplomin suorittamisen myötä.

Uuden asian opiskeluun kiinnipääseminen vie aina aikaa ja haastattelussa tuli ilmi, että opiskelijat olivat aloittaneet ensimmäisen projektinsa ilman ennak- koluuloja. He vertasivat kokemuksiaan toisiin oppilaisiin, joilla tottuminen uu- teen opiskelumuotoon oli hankalampaa. Neljäs haastateltava kertoi olevansa ensimmäisen lukuvuoden opiskelija, eikä ole vielä aloittanut projektiopintoja. Vaikka portfolion tekeminen suoranaisesti ei ollutkaan aiheeltaan samankaltai- nen kuin ammattikorkeakoulussa projektiopinnot, niin itsenäisen työn tekemi- sen harjoittelu lukiossa oli antanut oppilaille varmuutta projektimuotoisten opintojen aloitukseen.

5.2 Lukiodiplomin tutkimukset

Opetushallituksen teettämässä lukiodiplomeja koskevassa kyselyssä (Opetushallitus. Lukiodiplomeita koskeva opetushallituksen selvitys 2003) tuli esille samoja asioita kuin haastattelussa. Tässä verrataan haastateltavien ja lukioi-
den vastauksia.

Arviointi

Kyselyssä lukiot olivat kritisoineet arvioinnin selkeyttä ja käyttökelpoisuutta. Ohjeita toivottiin selkeimmäksi, arviointikriteerit olivat vaikeasti tajuttavassa muodossa ja diplomitehtävien aiheita toivottiin kehitettävän. Haastattelun perusteella oppilaat olivat sitä mieltä, että diplomityön aiheet olivat melko laajoja. Työn alkuun pääseminen oli tuntunut heidän mielestään vaikealta. Kaikki haastateltavat kertoivat kuitenkin päässeensä työn alkuun, kun oli saanut päätettyä minkä muotoisen työn toteuttaa. Voidaan miettiä aiheiden laajuuden perusteella, että laajeneeko oppilaiden töiden aiheet liian kauaksi valitusta diplomityön aiheesta. Tämä tuottaa varmasti hankaluuksia arvioimisessa ja työn ohjaamisessa. Vaarana on, että itse työ ei vastaa aihetta. Haastateltavat eivät suoraan pohtineet, että vastasiko heidän työnsä loppujen lopuksi itse aihetta, ilmeisesti juuri laajuuden takia. Alussa he olivat odottaneet tarkempia ohjeistuksia aiheen määritelmälle.

Lukiodiplomin toteuttaminen

Opetushallituksen kyselyssä tuli esille suurimpana ongelmana lukujärjestyksen koordinointi. Haastateltavien oppilaiden lukioissa kaikissa käsityökurssit olivat sisälletty lukujärjestykseen. Tämä asia on helpottanut kurssien valitsemista ja niille osallistumista. Jokaisessa haastateltavan koulussa oli oma käsityön opettaja. Eriarvoisuutta asiaan tuo se, että jotkut lukiot tekevät yhteistyötä muiden tahojen kanssa, mikä taas oli suositeltavaakin opetushallituksen ohjeistuksessa, kuitenkin se tuo aikataulullisesti hankaluuksia kurssien järjestämiseen.

Hyöty lukiodiplomien suorittamisesta

Opetushallituksen kyselyssä tuli vastaajien näkemyksessä esille hyöty lukiodiplomeiden suorittamisesta. Sitä ei ole tutkimuksessa tarkemmin selitetty, mutta samaa asiaa pohdittiin haastatteluissa. Haastatteluissa todettiin, että lukiodiplomin suorittamisesta on hyötyä jatko-opinnoissa ammattikorkeakoulussa, muuta hyötyä ei osattu sanoa. Haastattelussa ilmeni, että oppilaat kokiivat hyödylliseksi myös lukiossa suoritettut käsityökurssit, mutta kaikki tuo hyöty oli todettu jälkeinpäin.

Kritiikkinä haastattelussa oppilaat toivat sen esille, etteivät tieneet lukiodiplomia suorittaessaan, että mitä hyötyä diplomista heille on. Toisaalta haastatteluissa tuli ilmi, etteivät opiskelijat lukioaikana olleet edes miettineet, mitä hyötyä diplomin suorittamisesta heille olisi tulevaisuudessa. He totesivat arvelleensa, että kyllä siitä jotain hyötyä on, vaikka tekemisen ja oppimisen kautta. Haastatteluista tuli ilmi, ettei oppilaille annettu mitään tietoa mihin lukiodiplomin todistusta voisi käyttää. Oppilaat olettivat, että lukiodiplomin suorittamisesta on luultavasti hyötyä jatko-opinnoissa, muttei tiedetty millä tavalla. Oman opettajan antama kannustaminen todettiin tärkeäksi asiaksi. Poikkeuksena on haastateltava numero neljän kertoma kokemus. Hän kertoi, että heidän koulussaan lukiodiplomia järjestettiin oikeastaan sen takia, koska muutama oppilas oli halukas jatkamaan opiskelua vaatetusosalalla.

Opetushallituksen kyselyssä tulee esille lukiodiplomien vastauksista kritiikki lukiodiplomin suorittamisen hyödystä. Opetushallituksen lukiodiplomin ohjeistuksessa ei kerrota mitä hyötyä lukiodiplomin suorittamisesta on jatko-opintojen kannalta.

Tavoitteet

Käsityön lukiodiplomin tavoitteena on kehittää taito- ja taideaineiden opetusta ja arviointia, sekä toteuttaa integrointia muiden oppiaineiden kanssa siten, että oppilaalla on mahdollisuus soveltaa oppimiaan tietoja ja taitoja muista aineista. Lukiodiplomin tarkoituksena on myös ottaa huomioon opiskelijoiden erilaisen lahjakkuuden lajit ja tuoda esille käsityön kulttuurisia sisältöjä.

Haastattelusta ei tullut esille, että oppilaat olisivat tehneet jotain yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa, vaikka jotkut diplomien aiheet olisivat antaneet siihen mahdollisuuden.

5.3 Lukiodiplomi ja opiskelu ammattikorkeakoulussa

Ammattikorkeakoulujen yhtenä tehtävänä on kouluttaa oman alansa asiantuntijoita. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinto-opas yleisosa 2004–2005, 10). Ammattikorkeakoulujen tavoitteena on myös alueellinen vaikuttaminen. Opiskelun luonne ammattikorkeakoulussa on projektiluonteista ja aiheesta on tehty tutkimuksia (Stenström, Laine ja Valkonen 2005) ja (Vesterinen 2001). Vesterisen tutkimuksessa projektiopiskelun todetaan olevan itsenäistä opiskelua, joita taitoja tarvitaan työelämässäkin. Haastateltavista kaikki kertoivat pitävänsä itsenäisestä työskentelystä, ja kaksi haastateltavaa painottivat tätä asiaa enemmän. Heillä oli myönteisiä kokemuksia lukiodiplomin ja portfolion tekemisestä.

Jatkotutkimuksen kannalta voidaan miettiä sitä, millaiset opiskelijat pärjäävät ammattikorkeakoulussa. Toisaalta voidaan selvittää niiden oppilaiden, jotka ovat suorittaneet käsityön lukiodiplomin, mutta eivät ole lähteneet jatkamaan vaatetusosalalle ammattikorkeakouluun tai ovat lopettaneet opiskelun ammattikorkeakoulussa kesken, syitä opintojen keskeyttämiseen. Voidaan tutkia mitä kokemuksia heillä on, mitä hyötyä he ajattelevat saaneensa käsityön lukiodiplomin suorittamisesta.

Eteläpelto ja Rasku-Puttonen (1999) pohtivat projektiopiskelun haasteita ja tavoitteita ja toteavat, että projektiopiskeluun on kohdistettu odotuksia, jotka vaativat opiskelijalta itsenäistä opiskelun taitoa ja sen muotona on ongelmälähtöinen oppiminen. Tämä asia tulee esille haastateltavien omista kokemuksista portfolion ja käsityön lukiodiplomin suorittamisessa. Haastateltavat toivat esille lukion käsityödiplomin aiheiden laajuuden ja hankaluuden päästä alkuun, mutta kun alkuongelmat oli selvitetty, antoikin aiheen laajuus paljon mahdolli-

suuksia aiheen toteuttamisella. Työelämässä tarvitaan innovatiivisuutta. Jatkossa voidaan miettiä, että ovatko nämä haastateltavat sattuneet oikealle jatkokoulutuslalle, minkälaisia luonteenpiirteitä opiskelijalta vaaditaan pärjätäkseen ammattikorkeakoulussa.

Haastattelussa oppilaat toivat esille oman opettajan ja toisten oppilaiden kannustavan vaikutuksen. Voidaan sanoa, että opettajan innostuneisuus ja persoonana vaikuttaa kurssin sisältöön ja onnistumiseen.

6 POHDINTAA

Suojanen (1992) on sitä mieltä, että itse opetus on kuitenkin lähtöisin opettajasta ja hänen ammattitaidostaan. Opettajan tehtävänä on ohjata oppilasta oikealle tielle. Jos opetus kouluissa on pelkkää tiedon välittämistä, ei nykyajan oppilas välttämättä pärjää työelämässä itsenäisenä ja ammattitaitoisena työntekijänä. Yhteiskunta odottaa koulun tuottavan ammattitaitoista ja ongelmanratkaisukykyistä työväkeä, jotka osaavat ajatella myös itse. Koneet jo toimivat tehtaissa napinpainajina, enää ei välttämättä siihen tarvita ihmistä, ihminen on koneen toisella puolella, kehittäen konetta edelleen.

Käsityön lukiodiplomin ohjeistuksessa ei tuoda esille mitenkään jatko-opintoja vaatetuslalla. Lukiodiplomi esitellään itsenäisenä tuotteena, joka kuuluu lukiioon. Tässä työssä on pohdittu lukiodiplomin hyötyä jatko-opintojen kannalta ja on todettu, että portfolion tekemisestä haastateltavat ovat saaneet kokemusta, jonka he ovat todenneet vestonomikoulutuksen alussa hyväksi. Oppilaat eivät ole kuitenkaan kokeneet saaneensa tietoa jatko-opintojen mahdollisuuksista.

Lukiodiplomiin tulee sisällyttää enemmän tietoa jatko-opintojen mahdollisuudesta. Käsityön lukiodiplomia voidaan kehittää siten, että annetaan oppilaille tietoa vaatetusalasta ja kädentaitojen opinnoista, ja innostetaan oppilaita jat-

kamaan opintojaan vaatetusallalla. Tietoa tulee antaa myös siitä, mitä hyötyä diplomin suorittamisesta on vaatetusalan jatko-opintoihin hakiessa.

Lukion käsityökurssilla ja diplomikurssilla on opetussuunnitelmat, jotka noudattavat lukion opetussuunnitelmaa. Käsityökurssien yhtenä tavoitteena luki-ossa voi olla myös välittää konkreettista tietoa vaatetusalan ja esitellä vaatetusalan koulutusmahdollisuuksia opiskelijoille.

Lukiot voivat järjestää käsityön opetuksen itsenäisesti omalla tahollaan. Oppilaat ovat eriarvoisessa asemassa keskenään, riippuen siitä, onko lukiolla oma käsityön opettaja tai järjestetäänkö kurssit lukujärjestyksen sisällä vai koulun ulkopuolella. Opettajan innostuneisuus ja ammattitaito vaikuttavat kurssien sisältöön.

Internetissä lukioiden sivuilla on esitelty lukiodiplomeja eri tavoin, esimerkiksi Tiirismaan lukion internetsivuilla esitetään lukion käsityödiplomin yhtenä tavoitteena jatko-opintoihin hakemisen vahvistaminen. Nämä asiat vaikuttavat siihen, että lukiodiplomeja järjestetään erilaisin tavoin. Lukiot voivat järjestää kurssia yhteistyössä eri oppilaitoksen kanssa. Valtakunnallisesti on oltava yhteiset säädökset, jotta opetus on eri lukioiden oppilaille yhtenäistä. Yleisesti tulee huolehtia, että diplomien vaatimukset toteutuvat tasa-arvoisesti Suomen lukioissa, jos opetuksen järjestäminen ja käytäntö on kirjavaa.

Lukion käsityökurssien suunnittelu ja sisältö ovat opettajan vastuulla. Yhteisiä tarkempia kurssisuunnitelmia tai sisältöjä ei käsityön peruskurssille ole, diplomien suorittamiselle perusohjeet on, mutta ne ovat hyvin suurpiirteisiä. Diplomien ja peruskurssien suorittamiseen ja arviointiin vaikuttavat opettajan oma innostuneisuus asiasta ja tämä on varmasti valtakunnallisesti varsin kirjavaa.

Tutkimusongelmana esitettiin, onko portfolion tekemisestä hyötyä. Haastattelussa oppilaat vastasivat saaneensa hyötyä itse portfolioon liittyvästä prosessista, tiedon hankinnasta ja sen esittämisestä. Itse portfolion muodosta eivät

oppilaat maininneet mitään, vain oppimisprosessista, mikä diplomin tekemiseen liittyi. Tämän on hyvä huomio, että oppilaat ovat huomanneet käsityöllisen prosessin kokonaisuutena, ei pelkkänä tuotteena.

Tärkeää on kuitenkin miettiä sitä, mitä hyötyä opiskelijalle diplomin suorittamisesta on ja tuoda se esille oppilaalle jo kurssien aikana. Jatkossa voidaan miettiä mitä mahdollisuuksia on kehittää lukiodiplomia tai lukion käsityön kursseja siten, että vaatetusalan jatko-opinnot tulevat oppilaille tutuiksi.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. p. Jyväskylä: Gummerus.

Eteläpelto, A. & Rasku-Puttonen, H., 1999. Projektioppimisen haasteet ja mahdollisuudet. Julkaisussa Oppiminen ja asiantuntijuus. Toim. A. Eteläpelto & P. Tynjälä. Porvoo: WSOY.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2002. Tutki ja kirjoita. 6.-8. p. Vantaa.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 2004. Opinto-opas, yleisosa 2004–2005. Jyväskylä: Gummerus.

Lehtisalo, L. & Raivola, R. 1999. Koulutus ja koulutuspolitiikka 2000- luvulle. Juva: WSOY.

Niikko, A. 2000. Portfolio oppimisen avartajana. 1. – 3. p. Tampere: Tammer - Paino Oy.

Opetushallitus. 2003-2005. Ammattikorkeakouluopinnot 2003 – 2005. Tietoa ammattikorkeakouluopintoja suunnitteleville. Helsinki. ISBN 952-13-1920-8.

Opetushallitus. Heinäkuun 1. päivä 2005. Lukiodiplomin yleiset suoritusohjeet. Helsinki. Viitattu 18.11.2005.
<http://www.edu.fi/lukio/lukiodiplomit/Yleisetsuoritusohj0405.pdf> Päivitetty 11.3.2005.

Opetushallitus. Heinäkuun 5. päivä 2005. 2005-06, Lukiodiplomi. Käsiyö. Helsinki. Viitattu 18.11.2005.
<http://www.edu.fi/lukio/lukiodiplomit/kasityo0506.pdf> Päivitetty 18.7.2005.

Opetushallitus. Vuosina 2001-2003 suoritettut lukiodiplomit. Viitattu 18.11.2005. <http://www.edu.fi/lukio/lukiodiplomit/Diplomi.xls> Päivitetty 11.3.2005.

Opetushallitus. Lukiodiplomeita koskeva opetushallituksen selvitys 2003. Viitattu 18.11..2005. Opetushallituksen EDU.fi - verkkopalvelu.
(<http://www.edu.fi/lukio/lukiodiplomit/LUKIODIPLOMIKYSELY2003.ppt>) päivitetty 11.3.2005.

Opetusministeriö 2004:30. 2004. Ammattikorkeakouluetiikka. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto 2004. Ylipistopaino 2004.

Suojanen, U. 1992. Käsiyökasvatuksen perusteet. Porvoo: WSOY.

Stenström, M-L., Laine, K. & Valkonen, S. 2005. Ammattikorkeakoulut väylänä työelämään. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopistopaino.

Pirkko Vesterinen. 2001. Projektiopiskelu ja –oppiminen ammattikorkeakoulussa. Väitöskirja.

Väitöskirja on julkaistu sarjassa Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research, numerona 189, 257s ,Jyväskylä, 2001, ISSN 0075-4625, ISBN 951-39-1045-8.

Keuer 1/2003, ISSN 1795-0430. Viitattu 19.11.2005. Väitöskirja on luettavissa sivuilla:

<http://www.tokem.fi/keuer/keuer.nsf/0/78b418771ef3e19ac2256ccb0066d546?OpenDocument> Päivitetty 5.1.2005.

Liite 1.

Haastatteluteemat

Mikä oli käsityön lukiodiplomi työn aiheesi? Minä vuonna sen teit ja missä luki-
ossa? Mitä käsityön peruskursseja suoritit? Tarkoituksena on herättää haas-
tateltava muistelemaan aihetta ja diplomin tekemisen tilannetta.

Mielipiteitä diplomin aiheiden luonteesta, oliko vaikea vai helppo valita ai-
heista?

Mitä mieltä haastateltava on portfolioista? Saiko tarpeeksi ohjausta? Mitä op-
pilas tuns oppineensa uutta portfolioa tehdessään? Ja mikä oli hankalaa?
Oliko portfolion tekeminen kenties uusi asia?

Mitä tuntemuksia opiskelijalla on yleensä käsityön lukiodiplomin suorittami-
sesta? Saiko tarpeeksi ohjausta?

Mitä hyötyä tunnet saaneesi käsityön lukiodiplomin suorittamisesta ajatellen
nykyisiä vostonomiopintojasi?

Tiesitkö diplomia tehdessäsi mihin jatko-opintoihin olit hakemassa?
saitko mielestäsi tietoa diplomin suorittamisesta, että mitä hyötyä siitä olisi
sinulle jatkossa?

Lukiodiplomin suorittaminen Lukiodiplomin suorittaminen oli suureksi osaksi
itsenäistä työskentelyä. Kerro miten koit tällaisen työskentelytavan?

Ammattikorkeakoulussa osa opiskelusta on projektiluonteista, miten sinä olet
päässyt kiinni tähän opiskelutapaan? kerro kokemuksistasi ja mahdollisesti
niistä aiemmista opinnoista tai kokemuksista jotka ovat tätä helpottaneet.

Liite 2.

Saatekirje opiskelijoille, sähköposti. 13.11. 2005.

Hyvät vestonomi opiskelijat,

teen opinnäytetyötäni vestonomiopiskelijoiden käsityön lukiodiplomin suorittamisesta.

Toivon, että kaikki te opiskelijat, jotka olette opiskelleet lukiossa käsitöitä tai suorittaneet käsityön lukiodiplomin, otatte minuun yhteyttä sähköpostitse.

Tarkoitukseni on haastatella teitä ja kysellä teidän kokemuksia diplomin suorittamisesta ja onko sen suorittaminen hyödyttänyt teitä nykyisissä opinnoissa.

terveisin Päivi Niemelä